

1 Corintios

Ja ua rá mudi ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yεc'εi Corinto.

¹ Nugä drá Pablo, Oja bi 'yεxqui ngue drá representantegä rá Jesucristo. Co 'nēhna mā zi cūhū rā Sóstenes 'būcua, ² dadi zenguagä'be'ū to gätho ya o rá 'ye Oja, rá mmūp'ū ja rā hnini Corinto. Ya yø ja'i'āhū Oja ngue guí εc'εihū rā Jesucristo. Bi zon'nāhū Oja ngue gui hyemhū p'ū rā nts'o. Porque gue'a i ts'ofō gätho yø ja'i εc'εi rā Jesucristo'a ngue dā hyep'ū rā nts'o. Ngujū, ngu mī'da yø ja'i, gue'a rā Jesucristo gā øt'e ngue mā Hmūhū. ³ Dī nnegä'be ya ngue nūnā Oja mā Papāhū co 'nēhna mā Hmūhū Jesucristo di jap'āhū 'nε dā hyūt'a nī mmūihū.

-----
⁴ Nugä njandyatho dadi ja mammadi Oja conná ngue'āhū. Porque xandøngu rá njapi Oja bi unni te'o gätho ya guí n'yohū rā Jesucristo. ⁵ A nuyá, ngue ya guí n'yohū rā Jesucristo ya, εmmēi di jap'āhū Oja. Porque xoc'a nī mmūihū Oja, ngue guí pahmū xanho hanja rā hyā. 'Nε øt'e ngue guí padī ha gdi japra hyā gui xihmū yø ja'i. ⁶ A nuyá, nū te rā hyā dá xi'āhū ngue dī nja'mø gā 'yεc'εihū rā Cristo, gue'a rā hyā bī njap'ū guí 'būhmū'a ya. ⁷ Jananguē nuyá, mēnte rā pa guí tømhmū ngue dā ep'ū mā Hmūhū Jesucristo, ya hīnte gadi 'behmū'a rá njapi Oja di unī. ⁸ Di ha'āhū rā ts'edi Oja ngue

guí ndəhə xəndønhə asta guerp'ə rá nʒɛgui. Porque nnepe ngue hɪn temə hyə də dɪn'nəhə 'mø rə pə də ɛp'ə mə Hmuhə Jesucristo. ⁹ Nuna mə Hmuhə Jesucristo, rá Ts'ənt'ə Oja. Bi zongahə Oja ngue 'dap'ə gə n'yohə nə. Nu'a rə hyə di yarcahə Oja ngue dɪ nja, gue'a dɪ nja'a.

-----
¹⁰ Ague mə zi cu'ahə, gue'a mə Hmuhə Jesucristo di 'dacə rə ts'edi ngue dí xi'ahə nə rə hyə ja ua. Dí xi'ahə ngue hɪngə 'da'a n'nannɪ dɪ n'yo nɪ hyahə, sinoque 'dap'ə dɪ n'yo nɪ hyahə. I jatho ngue də 'da'igu nɪ n'yomfɛnɪhə, də 'da'igu gui 'yøthə. ¹¹ Dí xi'ahə nə rə hyə nə mə zi cu'ahə, porque nu'ə yø mɛnɪ rə Cloé bi xiqui ngue gadi njunthə. ¹² Porque hɪngə n'na hyatho guí mməmhə. I 'bə i'da nɪ n'yohə ngue ɛnə: “Nugə dí tɛnnə rə hyə mmənnə Pablo”. Mɪ'da p'əya ɛnə: “Nugə dí tɛnnə rə hyə mmənnə Apolos”. Mɪ'da p'əya ɛnə: “Nugə dí tɛnnə rə hyə mmənnə Bɛdu”. Mɪ'da p'əya ɛnə: “Nugə dí tɛnnə rə hyə mmənnə Cristo”. ¹³ A nuyá, xi'a rə Cristo, ¿ua 'bətɪ'da yø 'yɛc'ɛi ngue n'youi'a? A nugə drá Pablo, ¿ua guí ɛmhə ngue bɪ ma mə cu-atigə rə pont'i connə ngue'ahə? ¿Uague gə nxixya 'da'ahə ngue gui tɛngahə?

¹⁴ Nugə dadi ja məmmadi Oja ngue hɪnjon dá xixya'ahə, hɪnda høndra Crispo 'nɛhrə Gayo dá xixyabi. ¹⁵ Janəngue hɪnguɪ sə guí 'yɛmhə ngue dá xixyabi yø ja'i para ngue də dɛnnguɪ. ¹⁶ Bi zo mə mməi ya ngue rə Estéfanos co nɛ'ə 'bəp'ə ja rá ngu'a, xquet'a dá xixyabi. Hɪndɪ padɪ ngue'mø 'bə hmi'da yø ja'i dá xixyabi, ogue hɪn'nə. ¹⁷ Pɛ rə Cristo hɪmbɪ mɛnnguɪ ngue gə xixyabi yø ja'i.

Sinoque bi mænngui ngue ra hoga 'da'yo hya ga xihyø ja'i. Nugä hîndî mmangä yø hya mahotho ga nt'øde ngue høntho ga nnepe da 'yεc'εi gui yø ja'i te dî mma. Sinoque hønt'a ja ts'edi ga mma ngue bi du p'u ja ra pont'i ra Cristo, gue'a dî mman'a.

-----
 18 Nuna ra hoga 'da'yo hya na, i hma ngue bi du p'u ja ra pont'i ra Cristo ngue bi yanju. A nu yø ja'i ngue dî m'medi, εmbi ngue hînte dî muui na ra hya na. Pe nuju ngue dî nyamma teh, n'youi rá ts'edi Oja na ra hya na. 19 I mmamp'u ja ra Maca Libro ra hya te bi man'Oja ngue εna: "Nu'u yø ja'i εna ngue ja xangu yø mfadi, nugä ga udi ngue hînte dî muui yø hya padi. Nu ra ja'i da 'yεna ngue ra bamhya, dî nequi ngue hînte dî muui rá hya padi", εn'Oja. 20 Nua ja ra ximhäi, i 'bøhyø ja'i εna ngue ja yø mfadi. I 'bøhyø ja'i εna ngue yø xännbate. I 'bøhyø ja'i εna ngue yø mbadi xandønho, i padi te ga ja nximhäi. Pe nuna Oja i εmbi ngue hînte dî muui yø mfadi ya yø ja'i ya.

21 Nuna Oja majuanî ngue jase rá mfadi. Bi zännî ngue nu'a te yø mfadi yø ja'i 'bøcua ja ra ximhäi, hinga gue'a ja ngue di fadi te'o Oja'a. Nuna Oja bi zännî ngue nu'u yø ja'i da 'yεc'εi ra hoga 'da'yo hya, gue'u dî nyanyø te'u. Nuna ra 'da'yo hya na, εmbyø ja'i nu'u hingui εc'εi ra hya, ngue hînte dî muui ra hya. 22 Yø judío, i nne ngue 'be da nu yø milagro, ja da 'yεc'εi ra hya. A nu yø ja'i hingyø judío, gue'a te yø mfadi yø ja'i 'bøcua ja ra ximhäi di ho da 'yøde. 23 Pe nugähe, nuna ra hya ja ts'editho ga mmangähe, guehna ngue da sihyø ja'i ngue bi du p'u ja ra pont'i ra Cristo na, ngue di hoga ma

ts'oquih_u. Hønt'a dí mmangähe'a. Pε yø judío p'uya, i εnā ngue ra 'be'isätho 'mø øhna ra hya na. A nu'u yø ja'i hingyø judío p'uya, εmbi ngue hinte di muui na ra hya na. ²⁴ Pε nuju, ngue ya dí εc'ei_u ra Cristo, ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, gä bi zongah_u Oja 'nε bi xoga ma n'yomfεni_u para ngue ga pahm_u ngue ra Cristo haprá ts'edi Oja 'nε haprá mfadi Oja. ²⁵ Nu'a te i du ra Cristo, yø ja'i εmbi ngue Oja hingu_i padi te øt'e. Pε Oja i pase te øt'e. A nu yø ja'i hingu_i padi hanja'a te øt'Oja. Porque yø ja'i εmbi ngue hingu_i nzaqui Oja. Pε Oja mathoguitho ga ndønzahui ngue'a ga nzaqui yø ja'i.

²⁶ Ague ma zi cu'ah_u, ya gu_i nnuh_u te gäma ja'i bi zon'na Oja ngue da 'yεc'ei ra Cristo. Zi yohotho bi zo'u yø ja'i t'εmbi ngue ja yø mfadi, nuya nu manho yø ja'i ua ja ra ximhäi. Nu'u ja yø cargo ngue nts'ut'abi xquet'a zi yohotho bi zofo. Xquet'a zi yohotho bi zo'u yø ja'i ngue hnu'c'ei p'u ja yø hnini. ²⁷ A nuyá, Oja bi huanhyø ja'i nu'u hin'y_u yø mfadi ua ja ra ximhäi para ngue di 'berpabi yø sä'u yø ja'i εnā ngue ja yø mfadi. Oja bi huanhyø ja'i nu'u hingu_i nzaqui yø hya ua ja ra ximhäi para ngue di 'berpabi yø sä'u yø ja'i εnā ngue xanzaqui yø hya. ²⁸ Nunā Oja bi huanhyø ja'i nu'u t'εmbi ngue hinga njuani ua ja ra ximhäi xøque ma høt'e p'u, para ngue da hyεjpabi yø hya'u yø ja'i εnā ngue ja yø ts'edi. ²⁹ Janangue nup'u ja rá hmi rá dá Oja ya hinjonni ja'i da zäp'u da 'yεna ngue di 'yets'i. ³⁰ Nunā Oja, bi 'yøt'e ngue ya man'yoh_u ra Jesucristo ya. Oja bi ne ngue conná nguehra Cristo dá pahm_u hanja na rá hya Oja. A nuyá, ngue conná nguehra Cristo, ya bi hoga ma ts'oquih_u. 'Nε go øt'a

ra Cristo ngue ya dí oh_u rá 'yε Oja. Porque go gue'a ra Cristo bi gurca ma ts'oquih_u. ³¹ Ja di nequi ua hanja na ra hya nt'ot'i p'_u ja ra Maca Libro ngue εna: “Nu to i nne di 'yεts'i, pε gue da 'yεspabi'a rá Hmu bí 'b_u mahεts'i, hingue masque go ra ja'i'a di 'yεts'i”, i εna.

2

¹ Ague ma zi cu'ah_u, nu'mø ma magä p'_u guí 'b_uhm_u ngue dá xi'ah_u rá hya Oja, hindá mangä yø hya ga ya yø ja'i εna ngue yø bamhya. Ni xindá mangä yø hya nu'_u mahotho da nt'øde. ² Porque nu'mø ya di 'b_ucä p'_u ha guí 'b_uhm_u, hønda n'na ra hya dá sänni ngue ga xi'ah_u. Guehna ra hya na ngue ga mma hanja ngue bi ma ma cuati p'_u ja ra pont'i ra Jesucristo. ³ A nu'mø ya di 'b_ucä p'_u ha guí 'b_uhm_u p'uya, gá nuh_u ngue hindí ya manzaqui. Sinoque asta dí huaqui, porque dí su ngue hindá bøngmanho ra hya ga mma. ⁴ Nu'mø ma xi'ah_u na ra hya na, hindá mangä'_u yø hya mahotho da nt'øde ngue ma mfadise, para ngue di thap'a ni mmaih_u. Sinoque nuya yø hya dá xi'ah_u, guesε ra Espíritu Santo i ja rá ts'edi ngue bi xoc'a ni mmaih_u para ngue da dinni n'yomfεnih_u xanho hanja na ra hya na. ⁵ Janangue nuna ni nt'εc'εih_u ja ya, guehna Oja jase rá ts'edi bi the na ra hya na. Hinga guerp'_u ja yø hya yø ja'i nu'_u εna ngue yø bamhya bi the na ra hya na.

⁶ Pε nup'_u 'b_uhyø ja'i ngue ya xa nzehyø nt'εc'εi, guehya dí xicä ra hya nu'a majuaní ngue di gohi ngue yø bamhya yø ja'i. Pε nuna ra hya na, hinga

g_{ue}h_{na} r_a h_{ya} p_a'_u y_ø j_a'_i ε_{na} n_{gue} y_ø b_{am}h_{ya} 'b_uc_{ua} j_a r_a x_{im}h_{ai} y_ø h_{ya} n_a. N_i x_{ing}a g_{ue}'_a t_e r_a h_{ya} p_a'_u y_ø j_a'_i d_i m_{anda} u_a j_a r_a x_{im}h_{ai} y_ø h_{ya} n_a. Porque n_u t_e r_a h_{ya} p_a'_u, d_a t_ho_th_o'_a. ⁷ A n_un_a r_a h_{ya} n_{gue} m_{aju}an_i d_i g_oh_i n_{gue} y_ø b_{am}h_{ya} y_ø j_a'_i, g_{ue}h_{na} r_a h_{ya} O_{ja} d_i m_mang_a n_a. N_u'm_ø y_ø p_a x_a t_ho_gu_i, n_u y_ø j_a'_i m_i 'b_uc_{ua} j_a r_a x_{im}h_{ai} h_{im}b_i b_{ad}i h_{an}ja n_a r_a h_{ya} n_a. H_{an}t_e n_{gue} d_i h_oc_ra x_{im}h_{ai} O_{ja}, y_a x_i z_{an}n_i t_e 'b_e'_a d_i n_{jam}'m_ef_a n_{gue} h_a d_i n_{ja}p'_u d_i n_yam_{ma} t_{eh}. ⁸ N_u'_u y_ø t_s'_ut'_{abi} u_a j_a r_a x_{im}h_{ai}, h_{in}j_om_bi n'_{yo} y_ø m_mai n_{gue} x_ta m_bad_i h_{an}ja n_a r_a h_{ya} n_a. Porque n_u'm_ø n_{gue} x_ta n_diny_ø m_mai y_ø j_a'_i h_{an}ja n_a r_a h_{ya} n_a, n_un_a m_a H_mu_h Jesucristo m_{ag}ues_e, y_a h_{in}x_ta m_ma m_a cu_{ati} r_a p_ont'_i 'm_ø. ⁹ B_i n_{ja} t_eng_ut_ho r_a h_{ya} m_mamp'_u j_a r_a M_ac_a L_{ib}r_o n_{gue} ε_{na}: “N_un_a O_{ja}, y_a x_a n_zan_ni t_e d_a j_apy_ø j_a'_i n_u'_u d_i m_{adi}. G_{ue}h_{na} r_a n_{ja}p_i O_{ja} h_{in}jon_ni j_a'_i d_i p_øn_i n_{gue} d_i p_{ad}i h_{an}ja n_a. Porque h_{in}jam'_mø 'b_e b_i n_{ja}'_a t_e m_i j_a n_{gue} d_a 'y_øt'_{Oja}”. ¹⁰ P_e O_{ja} b_a p_enng_{ah} r_a Esp_íritu Santo, g_{ue}'_a b_i 'y_øt'_e n_{gue} b_i d_{in}ma m_maih_u h_{an}ja n_a r_a h_{ya} n_a. Porque r_a Esp_íritu Santo i p_{ad}i g_ät_ho'_a t_e r_a n'_yomf_{en}i O_{ja}'_a. ¹¹ N_u'_u n'_{na} r_a j_a'_i y_a, h_{in}jon_gu_i p_ar_pi t_e j_a r_a n'_yomf_{en}i. H_øn_se r_a j_a'_i p_as_e t_e m_bemp'_u j_a r_a n'_yomf_{en}i. X_qu_et'_a n_{ja}r_bu_th_o O_{ja} y_a, h_{in}jon_ni j_a'_i d_a z_a d_a b_{ad}i t_e j_a r_a n'_yomf_{en}i O_{ja}. S_{in}o_que h_øn_se r_a Esp_íritu Santo i p_{ad}i x_{an}h_o t_e j_a r_a n'_yomf_{en}i O_{ja}. ¹² J_an_{an}g_{ue} n_uj_u, h_{in}g_a g_{ue}'_u y_ø h_{ya} y_ø b_{am}h_{ya} 'b_uc_{ua} j_a r_a x_{im}h_{ai} n_a r_a h_{ya} d_i p_{ah}m_u. O_{ja}'_a b_a p_enng_{ah} r_a Esp_íritu Santo n_{gue} g_da p_{ah}m_u h_{an}ja n_a r_a n_{ja}p_i O_{ja} d_i 'd_{ac}ju. ¹³ J_an_{an}g_{ue} n_un_a r_a h_{ya} d_i m_manya, h_{in}g_a g_{ue}-

hya yø hya ngue ma n'yomfɛniɛ dɪ mma, sinoque ra Espiritu Santo i xännga ra hya dɪ xihyø ja'i nuya n'youi ra Espiritu Santo.

¹⁴ Pɛ yø ja'i hinguɪ n'youi ra Espiritu Santo hinguɪ sä da dinyø mmɛi hanja na ra hya xänngahɛ ra Espiritu Santo. Embi ngue hingrá bamhya ra ja'i mmanna ra hya na. Hinguɪ paɪi hanja, porque hinguɪ n'youi ra Espiritu Santo. ¹⁵ A nu yø ja'i n'youi ra Espiritu Santo i sä hacra güenda xandønho hanja na ra hya na. 'Nɛ hinguɪ sä to da 'yɛmbi ngue hinga gue'a te ra hya i mma. ¹⁶ Porque nt'ot'i p'ɛ ja ra Maca Libro ra hya ngue ɛna: “¿Te'o ni ja'i da zä da barpabi rá n'yomfɛni'a ma Hmuɛh? ¿Te'o da 'yɛna ngue bi m'muhrá xännbate Oja ngue bi xännbɪ te øt'e?” Pɛ nuju, ra Espiritu Santo'a dɪ n'yohɛ, 'nɛ gue'a ra Espiritu Santo øt'e ngue dɪ tímhmɛ zits'ɛ hanja rá n'yomfɛni ra Cristo.

3

¹ Ague ma zi cu'ahɛ, nu'mø dámba m'macä p'ɛ guí 'bɛhmɛ, nugä hindá xi'ahɛ yø hya nu'ɛ dɪ xicä yø 'yɛc'ɛi ya n'youi ra Espiritu Santo. Sinoque dá xi'ahɛ ra hya hinguɪ hɛnni gdi pahmɛ. Porque guí 'bɛhmɛ tengutho yø basi ngue zits'ɛtho tinni mmɛihɛ hanja rá hya ra Cristo. ² Dá xän'nahɛ yø hya hinguɪ hɛnni gdi pahmɛ. Tengutho n'na ra basi 'mø sidra xi'ba, hingra hmɛ ma t'unni da zi, dá ja'ahɛ p'ɛ. Porque himbi zä xta ndinni mmɛihɛ hanja ya yø hya xanhɛnni. Asta ni xinga guedya di tinto ni mmɛihɛ hanja ra hya ya. ³ Porque tobe guí øthohɛ tengutho ga 'bɛ hmi'da yø ja'i. Tobe gyø zɛyathohɛ. Tobe gyø 'yøt'i sɛithohɛ. Tobe hinga

'da'igu ra hya guí mmamhmu. Tobe guí øthohu tengutho øtyø ja'i nu'u hingui pa Oja. ⁴ Porque nu 'da'ahu, gui em'mø gui yahu: "Nugä dí tennä ra hya mmanä Pablo". Mi'da p'uya ena: "Nugä dí tennä ra hya mmanä Apolos". Janangue ja di nequi p'uya ngue guí øthohu tengutho øtyø ja'i 'bucua ja ra ximhäi.

⁵ Nugä drá Pablo, connä Apolos, ¿teni 'be'a goma ts'edi jagä'be ngue go tennä'be yø ja'i? A nugä'be yø mēfithogä'be Oja. Høntho dá øt'ä'be ra 'befi ngue gá 'yεc'ēihu ra Hmu Jesucristo. Pe n'na ngu n'nagä'be, nu'a te ra 'befi bi 'dacä'be Oja, gue'a dí øt'ä'be'a. ⁶ Nunä ra hya dá xi'ahu, tengutho n'na ra hmudä 'mø bi thuhu, njarbutho na. Nu ra Apolos, go bi xithe'a. Pe gue'a Oja di tetra hmudä. ⁷ Janangue nuyá, ngu'a tu ra hmudä, ngu'a xithe, hinjongui tate. Go gue'a Oja i tate, porque go øt'e ngue i te ra hmudä'a. ⁸ A nu'u tuhra hmudä, 'nē'u xithe, 'da'igu yø hya. Pe n'na ngu n'na ya, nu'a te ra 'befi bi 'yøt'e, Oja da gut'i. ⁹ A nugä'be, yø mēfithogä'be Oja. A nu'ahu, ni mmahhu p'u bi ma nthuhu ra hmudä, gue'ahu i nnøpa huahi Oja.

I ja man'na ra hya ya. Nunä Oja, tengutho 'mø ngue bi dū'mi bi hyø'a n'na ra ngu p'u guí 'buhmu. ¹⁰ A nugä p'uya, tengutho n'na ra gado. Nunä Oja bi 'yøt'e ngue dá dū'mä ra 'befi. A nu mi'da yø xännbate p'uya, tengutho 'mø dadi tetra jado'u. Pe n'na ngu n'na yø gado di sigue ra 'befi, i ja ngue da mädi xandønho, hinha di dunna ngu. ¹¹ Nunä te ra hya bi ma ma dū'mi ngue bi si'ahu hanja ra Jesucristo, guehna ra hya bi nøpa do p'u ha brá fuhra ngu na. Hingui sä ngue da ma madū'mi rá

'bɛfi Oja mɛntɛ hɪnguɪ hma hanja'a ra Jesucristo. ¹² Pɛ nuyá, xangu yø do i ja ngue di usa'a to di sigue ra 'bɛfi ngue hønningu. Nu 'da yø mɛfi, da japrã do ngue ra oro p'ɛ ja ra ngu. Nu mi'da yø mɛfi, da japrã do ngue ra t'axi. Mi'da yø mɛfi, da japyø do ngue mazihotho gui nɛqui. A nu mi'da yø mɛfi, yø za da japrã ngu. Mi'da yø mɛfi, da japyø paxi ra ngu. Mi'da yø mɛfi, yø xanza da japrã ngu. ¹³ Pɛ n'na ngu n'na yø mɛfi, nu'a te ra 'bɛfi bi hoqui, nu'mø ra pa danɪ thaxra güenda, ja da fadi xanho p'ɛya ngue'mø xanho ra 'bɛfi bi hoqui, oge hin'na. Porque nu'a ra pa'a, ra sibi di nja. Nu'a ra sibi p'ɛya, ja di nɛqui p'ɛ'a te ga nho ra 'bɛfi bi hoqui n'na ngu n'na yø hyønningu. ¹⁴ A nu ra hyønningu ngue hindi nzø'a te bi japrã ngu, ya da hyanna nzäbi. ¹⁵ Pɛ nu ra hyønningu ngue bi nzø'a te bi japrã ngu, ya di m'mɛ'a te ra 'bɛfi bi hoqui. Hønse ra hyønningu di nyanna te, tengutho 'mø ngue bá pongra ndate n'na ra ja'i p'ɛ ja ra ndate sibi.

¹⁶ ¿Ua hinguɪ pahma ngue gätho'ahɛ, i nnøpa nija Oja hapɛ 'bɛhra Espiritu Santo? Porque ra Espiritu Santo ya gui n'yohɛ'a ya. ¹⁷ Nu'mø ngue to di ts'onnbabi rá nija Oja, Oja di castiga ra ja'i. Porque rá nija Oja xandɛxqui'a. Janangue nu ra xännbate ngue di ts'onnbabi rá 'bɛfi Oja p'ɛ gui 'bɛhma, da ma ra castigo.

¹⁸ Hinguɪ sä ga här'ma mmɛi, ga ɛna ngue di pasɛhɛ hanja ra hya. Madague'a ɛn'i'da yø ja'i ngue xangu yø mfadi i ja, pɛ nuya yø ja'i ya, jatho ngue da 'yøt'e tengutho 'mø ngue hinte di padɪ. Ja da dimp'ɛ xanho rá mmɛi ra ja'i ha rá nja na ra hya majuanɪ di nja rá mfadi. ¹⁹ Porque nuya

yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi, ngue hingui pa Oja, nup'u ja rá hmi rá dá Oja hinte di muui yø mfadi ya yø ja'i ya. I mmamp'u ja ra Maca Libro ra hya ngue ena: "Nuna Oja, i øt'e ngue nuna ra ja'i ena ngue bi dinse rá mmui na ra hya padi, nuna ra hya bi dinna ja'i, hin tema nho da 'yørpabi". ²⁰ I nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro man'na ra hya ngue ena: "Nu yø ja'i ena ngue ja yø mfadi, pe Oja parpabi yø n'yomfeni yø ja'i ngue nuya yø hya pahyø ja'i hinte di muui". ²¹ Janangue nuyá, nu'u yø ja'i gui emhmæ ngue ja yø mfadi ngue yø bamhya, 'yo sä gui espahæ ngue da guehya gui huanhni ndana gui tenhna ya. Porque gätho yø xänbæte, gätho'a te ja nximhäi, gätho Oja bá sänni ngue i ja para ngue da 'yøt'ahæ ra nho. ²² Nugä drá Pablo, ra Apolos, ra Bedu, dí 'bucæhe ngue ga fæxæhe. A nuyá, nu te gä bá sän'Oja ngue ja ua ja ra ximhäi, i ja ma tehæ, i ja ra ndæte, nu te gä dí nnuhæ ngue ja ra pa dí 'bæhmæ ya, da gue'a te ga nnuhæ ra pa di 'yep'u, nu te gätho dí nnuhæ ya, ga nja yø cosa ngue da 'yørcæhæ ra nho. ²³ A nuju ya, ma ga ørpahæ rá pähä ra Cristo. Ra Cristo p'uya, i ørpabi rá pähä Oja.

4

¹ A nuyá, dami 'yø'ni güendahæ ngue yø mæfithogæhe ra Cristo. Bá excahe ngue nuna rá hya Oja hingui fadi hanja, ga xänbæhe yø ja'i hanja na ra hya na. ² Gui pahmæ ngue n'na ra mæfi 'mø bi ndäpa n'na ra 'bæfi, nu'a ra 'bæfi sifi ngue da 'yøt'e i ja ts'editho ngue da 'yøt'e. ³ A nugui, ðte'o da zä da hyasca ra güenda ngue'mø xanho te dí øt'e, ogue hin'na? Dí hæxä njuani

ngue hinga gue'a ni 'bɛfihɛ'a ngue gui hyascahɛ ra gũenda. 'Nɛ hinjonni ja'i da zã ngue da hyascagui ra gũenda ngue'mø gue'a dí øt'e ogue hin'na. Ni xinga gueque dí haxa njuani ngue'mø gue'a te dí øt'e ogue hin'na. ⁴ Nup'u nná bɛngã'a te dí øt'e, dí ɛna ngue ya gue'a te nná 'yo ya. Pɛ hingue masque dí ɛna ngue hin'yɛ mã ts'oqui. A nuyá, nu'a ja ngue da hyasca ra gũenda te dí øt'e, guesɛ Oja da hyasca ra gũenda. ⁵ A nuyá, 'yo to sã guí haspahɛ ra gũenda mɛnte tobe hingui sɔnna pa da ɛp'u mã Hmuhɛ Jesucristo. Nu'a go da hyaxra gũenda'a, ndana ra ja'i xanho te xa 'yøt'e, ndana ra ja'i hingui ho te xa 'yøt'e. Nu'a go pa'a te mbɛmp'u ja yø n'yomfɛni n'na ngu n'na yø ja'i. Nu'a te da dinnbabi Oja n'na ngu n'na yø ja'i, gue'a ra njut'i di nja'a.

⁶ Ague mã zi cu'ahɛ, ya dá xi'ahɛ ya yø hya dá hyɛqui ngue ra 'bɛfi dí øt'e, da guehra 'bɛfi øtra Apolos. Nguna ra hya dá xi'ahɛ, n'namhma ngue guí pahmɛ ngue nu'a te mmamp'u ja ra Maca Libro, 'yo gui festhohɛ. Porque gãtho di muui yø xãnnbate, hingui ho gui 'yɛspahɛ 'da yø xãnnbate, xingui 'yɛmhmɛ ngue hinte di muui mi'da yø xãnnbate. ⁷ Xiya, ¿te'o bi xi'ahɛ ya ngue man'na tãte xanho'ahɛ ngue mi'da yø ja'i? ¿Ndana ra hya guí timhmɛ ya ngue hinda gue'a Oja bi 'da'ahɛ ra hya ya? A nuyá, xi'mø ngue Oja bi 'yøt'e ngue gá pahmɛ ra hya guí pahmɛ ya, ¿hanja ngue gadi 'yɛxhɛ co nu'a te ra hya guí pahmɛ ya 'mø, ɛntho xøga xãschɛ ra hya p'u gni bɛmhmɛ ya?

⁸ Nup'u gni bɛmhmɛ ya, ngue ya gá pahmɛ hanja na ra hya na, guí ɛna ngue ya hinte gadi 'bɛhmɛ ya. Guí 'bɛ mmanhohɛ p'u gni bɛmhmɛ

ya, εntho guí ndast'abih_u p'_u ga mbøn'a te guí øth_u ya. Nügähe p'uya, guí εnje n'na nguadi tengutho 'mø ngue h_inte dadi m_ugähe. Nuhma 'mø majuan_i ngue gdi ndast'abi, gadi mandah_u ndap'_u bi zä. 'Nεcähe dí jats'_u ma cargogähe 'mø ngue'a te ra 'b_efi gdi p_ehm_u. ⁹ Nup'_u ga mbøn'a te t'ørcähe ngue yø representantegähe ra Cristo, εna gue xøgue ga 'yøt'a Oja'a ngue ga m'mεfathogähe. Dí 'bucähe tengutho 'mø ngue yø ofädi xä ts'ännbi ngue da tho, di njagähe p'_u. Di mp_eti yø ja'i ngue da nu te ga thohme. Ngu yø anxε, ngu yø ja'i da nutho te ga thohme. ¹⁰ A nügähe, i t'εnje ngue dyø 'yammügähe ngue rá hya ra Cristo dí mmamh_ume. Pε nu'ah_u p'uya, nup'_u gn_i bεmhm_u, nu'a rá hya ra Cristo ya guí t_inseh_u xandønho hanja ra hya. Pε nügähe dí εngähe ngue h_indi ya manzaquigähe. A nu'ah_u p'uya, guí εmhm_u ngue xanzaqui te guí mmamh_ume. Mεnte thenngähe yø ja'i, a nu'ah_u p'uya i hnu mansu'ah_u. ¹¹ Nu'mø yø pa xathogui, xtá sähe ra n'_u ngue h_in'y_u te ga sihe. Asta gue-hya, dí sähe ra n'_u ra thuh_u. Ja'mø dí t_uthegähe, ogue h_in'y_u te ga hegähe. Ja'mø di unje yø ja'i ngue pεgbahe. Ni xingra ngu di ja ngue hap_u ga m'm_uh_ume. ¹² Dadi n'_uni dadi mp_efi conma 'yεhe. I sanje yø ja'i, pε nügähe p'uya dí äpähe Oja ngue di japi te'o sanje. I mbεngahe xan'_u yø ja'i, pε dí setähe. ¹³ I nnø man'uje p'_u ha ya yø ja'i. Pε nügähe dí thammanhotho gähe. I nnu häigähe yø ja'i, εnje p'_u tengutho 'mø ngue n'na ra cosa ya xä hør_bu yø ja'i, ya h_inte di muui. Nguna bi 'yørcähe yø ja'i, asta guetya njarbatho.

¹⁴ Nuna ra hya dá cuatä ua ja ra s_ucua ja ua,

hĩndá cuatä nā rā hyā nā ngue gadi 'bet'a nĩ sāhũ. Sinoque dadi 'da'ahũ n'na rā consejo tengutho 'mø ngue mā basĩ'ahũ. ¹⁵ Madague'a gui 'yēnā ngue di 'bũ'i 'dēt'a mahuañi nĩ xānbbatehũ ngue di xān'nahũ hanja rá hyā rā Cristo, pē nūgā go nĩ papágahũ. Porque go rá mudi dá xān'nahũ rā hoga 'da'yo hyā, janāngue bĩ njap'ũ ngue guĩ εc'ēihũ rā Cristo ya. ¹⁶ A nuyá, ya gā nũhũ te dá øt'ä p'ũ guĩ 'bũhmũ, gue'a dí xi'ahũ gui 'yøthũ'a ya. ¹⁷ Janāngue dí øt'ä p'ũ nā rā Timoteo ngue dā xi'ahũ te ja ngue gdi n'yohũ. Nuná, dadi mādi tengutho 'mø ngue mā ts'ant'ũ, porque dí padi ngue εc'ēi xanho rā Jesucristo. Nu'a te nná 'yogā ya ngue dí tēnnā rā Jesucristo, go dā xi'ahũ hanja nā. Tengutho rā hyā dí xānba yø 'yεc'ēi di mpēti ndap'ũ bi zā, dā ngut'atho dā xi'ahũ naya.

¹⁸ Nu'ũ nĩ xānbbatehũ p'ũ ha guĩ 'bũhmũ, i 'bũp'ũ 'da ngue di 'yēts'i, ēnā ngue yø bamhya. Nup'ũ gā mbēnĩ, ēnā ngue gā sũ gā mmagāp'ũ ngue gā ma nyahũ. ¹⁹ Pē dā ne Ojā ngue ya hĩnda ya'atho gā mmagā p'ũ gā ma nyahũ. Gā nūgā p'ũya tegue ngu dā 'yøt'ũ di 'yεxpũ guĩ 'bũhmũ. Ya gā nūgā 'mø ngue majuanĩ øt'a te rā hyā i mma, hĩngřā hyatho i mma. ²⁰ Porque nu'ũ yø jā'i ngue ørpabi rá 'bēfi Ojā, hĩngřā hyatho mman'ũ, sinoque hā rā ts'edi ngue øt'a te rā hyā i mma. ²¹ Xiya, ¿ndana guĩ nne gui 'yøthũ ya? Guĩ nne gui sigue te guĩ øthũ para ngue gā sũ'ahũ 'mø dá magā p'ũ, ¿uague guĩ nne guĩ n'yo manhohũ para ngue mahotho gdā zo'ahũ 'mø dá magā p'ũ?

5

1 A nuyá, ndap'ua bi zä i hma te 'be'a bi 'yot'a n'na ma cūh_u p'ua ha guí 'būhm_u, ngue ya 'būhm_i rá hømme. Nunā rā ts'oqui nā p'uya, guehna tate xants'o, conque guí nnuh_u ngue nu'ua yø ja'i hinguí pa Oja, hinguí øt'e tengū nā rā hyā nā. 2 'Nε tobe gadi 'yεxp_u guí yah_u ngue guí εnā ya gā gue'a te guí øth_u. A nuyá, ngue ngūnā rā hyā bi nja, i jatho ngue guí m'm_u ndummūih_u. A nunā rā n'yoh_u bi 'yø'nā rā ts'oqui nā, dami hyømhm_u thi p'ua ha gadi mpetih_u nā. 3 Madague'a ngue hindí 'bucā p'ua ha guí 'būhm_u, pε nu'mø dá bεn'ah_u εntho ya xti 'bucā p'ua ngue gā haspā rā güenda nā rā n'yoh_u bi 'yøtra ts'oqui. 4 A nuyá, dami mpetih_u ya, dami 'yøth_u'a te nnu manho mā Hmūh_u Jesucristo. Nup'ua ha guí mpetih_u, guí 'yø'ni güendah_u ngue di 'bucā p'ua. Dā gue'a mā Hmūh_u Jesucristo guí pah_u ngue di m'map'ua ngue dā xān'nah_u'a te ja ngue guí 'yøth_u. 5 Nu'a rā n'yoh_u bi 'yøtra ts'oqui, dami hyømhm_u thi p'ua guí 'būhm_u, di map'ua 'būhyø ja'i di manda rā zithū, ja dā sāp'ua rā n'ua rá do'yo. Xamhmatho ngue di nyanna te 'mø rā pa dā εp'ua rā Hmu Jesús.

6 Nu'a te rā hyā guí øth_u, ya hinguí sā nimantho sā guí 'yεts'i ngue guí 'yεnā gā gue'a te gní 'yoh_u. ¿Ua hinguí pah_u ngue co zits'ua rā íxi, di ixqui gā rā jūni? 7 Janangue nuyá, dami hyømhm_u thi'a rā n'yoh_u bi 'yøtra ts'oqui ya, n'namhma ngue hindí ts'om mi'da yø ja'i. Porque tobe hindí nts'onnyø n'yomfēni yø ja'i ya. Rā Cristo ya bi tho ngue bi hoga mā ts'oquih_u, bi gohi tengūtho rā 'bøt'e ja'mø rā ngo ngue rā Pascua. 8 Janangue jatho ngue majuani guí hεhm_u p'ua rā nts'o, gātho dā gue'a rā nho gdi n'yoh_u.

9 Nu'a ra carta dá pen'nah_u m'met'o, dá xi'ah_u te ja ngue gui 'yøth_u, ngue 'yo gadi nuans_u'u yø 'yots'om'mäi. 10 Pe nugä hindí en'ah_u ngue ya hingui sä gui ntøth_u'u yø 'yots'om'mäi 'bucua ja ra ximhäi. Ogue ya hingui sä gui ntøth_u yø ja'i høndyø mēnyu di xandi, ogue yø bε, ogue thanne yø dahmu. Nu'mø ngue da gue'a gdi xi'ah_u'a, ya nñetho ngue gui pømh_u ua ja ra ximhäi 'mø. Pe nja ngue hinga gue'a dí mmangä'a. 11 A nuna ra hya dá ne ga xi'ah_u ya, 'yo nimantho gadi nsixui'ü sä ena ngue gadi ncuh_u, 'nε yø 'yots'om'mäi, ogue høndyø mēnyu di xandi, ogue thanne yø dahmu, ogue yø fēhni, ogue yø iti, ogue yø bε. Nuyá, guehya ni xinga gue'a di sä ngue 'dap'ü guí nsimhmēh_u ya. 12-13 Porque nu'ü yø ja'i hingma n'yoh_u, hingo di tocagui ga haspa ra güenda. Guesε Oja da hyaspa ra güenda ya dí xi'ah_u. Pe nup'ü ha gadi mpētih_u, dami hyaxh_u ra güenda te ga 'yo yø 'yεc'ei. Janangue nugä dí xi'ah_u ngue nuna ra n'yoh_u bi 'yøtra ts'oqui, dami hyømh_u thi na.

6

1 A nuyá, nu'mø 'bähyø 'yεc'ei ja ngue di yaprä mmi'yεc'eiui, 'yo di thop'ü 'bähra ts'ut'abi hinga 'yεc'ei. Da zä di map'ü 'bäyø mmi'yεc'eiui, da xifi ngue di hojpi tema hya hēmbi. 2 ¿Ua hingui pahmu ngue nu'ü yø ja'i Oja, gue'ü da hyaspa ra güenda yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi'ü? Xi'mø ja ngue ga haspah_u ra güenda yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi, xi ra asunto zits'utho guí hēmph_u, ¿ua hinda zä guí xihni mmi'yεc'eiü ngue di hoqui? 3 Conque asta yø anxε Oja ga haspah_u ra güenda. Janangue goma gue'a

n'na ra asunto zits'utho di hεmsεhεu ngue hinda zä ga hocjε. ⁴ Xi'mø hinguí padí ha gdi hocjε n'na ra asunto 'mø guí hεmphε, ¿ua sä ngue gue'ε yø ja'í hingingyø 'yεc'εí di hoc'a ní asuntohε 'mø? ⁵ Dí xi'ahε nā ra hya nā n'namhma ngue guí pεs'ní sähε. Xip'ε ha guí 'bεhmε, ¿ua xinga n'na nc'εí ní n'yohε ngue di padí di hoca n'na ra asunto 'mø ja te hεmbyø cü? ⁶ ¿Hanja ngue nup'ε 'bεhra ts'ut'abi hingra 'yεc'εí, ja ní map'ε yø 'yεc'εí ngue di yaprá mmí'yεc'εíui?

⁷ A nuyá, nu'a te ra njunt'í guí øthε, ja di nεqui p'εya ngue gadi 'bεhmε ra hya. ¿Hanja ngue nu'mø hinga gue'a t'øt'ahε, hinguí hāt'í guí sethε? ¿Hanja ngue hin gadi n'uní da fε'ahε, xøgue madí zits'ε te guí nne guí 'bεhmε? ⁸ Conque xquet'a guí njahε p'ε ngue hinguí ho te guí øthε, asta ní mmí'yεc'εíui guí pεhε.

⁹ 'Yo gyø thätihε. Guí pahmε ngue nu'ε yø ja'í xants'o te øt'e, hinda yεrbε ha di manda Oja'ε. Hinda yεrbε yø 'yots'om'mäi. Hinda yεrbε ya yø n'yohε ørpe tengutho 'mø dra xisu yø mmín'yohεui. Hinda yεrbε ya yø ja'í thanne yø dahmü. ¹⁰ Hinda yεrbε yø bε. Hinda yεrbε ya yø ja'í høntho í nne ngue di xandi te pεts'í. Hinda yεrbε yø iti. Hinda yεrbε yø zate. Hinda yεrbε'ε corpa ra 'yu yø mmíc'εíui ngue pε. ¹¹ Nuyá yø hya dí xi'ahε ya, ya xcá njap'ε 'da'ahε ya. Pε nuyá, ya bí ma mahojpi'ahε. Ya yø ja'í'ahε Oja ya, ngue gá 'yεcεihε'a ra Hmü Jesús. Ya guí n'yohε ra Espíritu Santo bá pεn'nahε Oja ya.

-----
¹² Ya hīndī mandagahε ra ley ga 'yo yø judío ya. Ya sä ga øthε te dí nnehε ya. Pε ma ga samma

mm̄ih̄u ngue h̄inga øth̄u'a te h̄inni 'yup'u ga øth̄u.
 13 Majuan̄i'a te ra hya i hm̄a ngue nu te si ra ja'i,
 rá mm̄i ni ma. A nu rá mm̄i ra ja'i p'uya, ga
 nja'a ngue ja da m̄εsp̄u'a te si. Pε n̄uya yoho yø
 hya ya, Oja da 'yøt'e ngue di njap'u rá n̄εqui ya. Pε
 h̄inguí sã ga εm̄hm̄u ngue ga nja ma do'yoh̄u ngue
 ra 'yots'om'm̄ai. Sinoque rá do'yo ra ja'i, ga nja na
 para ngue da 'yørp̄abi rá 'b̄efi ra Hm̄u. A nu'a ra
 Hm̄u p'uya, di hat̄ra ts'edi ma do'yoh̄u. 14 Nun̄a Oja
 bi japi ngue bi b̄enn̄ate ra Hm̄u Jesucristo p'u ha
 bi t'ãgui. Xquet'a di jaj̄u p'uya, ja rá ts'edi ngue da
 'yøt'e ngue ga b̄enn̄ateh̄u.

15 ¿Ua h̄inguí pah̄m̄u ngue nu ma do'yoh̄u, i
 nnøpe ngue rá do'yo ra Cristo? ¿Ua da zã ga
 hajpah̄u n'na parte rá do'yo ra Cristo ngue
 di mp̄enhui rá do'yo n'na ra xisu ngue ra
 'yots'om'm̄ai? Nu'a, h̄inguí sã'a. 16 Guí pah̄m̄u
 ngue n'na ra n'yoh̄u 'mø bi m̄ε n'na ra xisu ngue ra
 'yots'om'm̄ai, n̄uya yo nc'εi ya, εntho n'na nc'εitho,
 porque n'nat'a ra te com̄hm̄i. I nt'ot'i p'u ja ra
 Macã Libro ra hya ngue εna: “Nu'u yo nc'εi di
 mp̄enhui, i cohi ngue n'nat'a yø do'yo, porque i
 com̄da ra te”. 17 A n̄uyá, nu ra ja'i di mp̄enhui ra
 Hm̄u Jesús, i cohi tenḡtho 'mø n'na nc'εitho.

18 'Yo gui 'yots'om'm̄aih̄u. I ja xangu m̄i'da yø
 ts'oqui øtyø ja'i, pε nu ra ja'i ngue 'yots'om'm̄ai,
 rá do'yosε di ts'oni. 19 ¿Ua h̄inguí pah̄m̄u ngue nu
 ma do'yoh̄u, gue'a nnøp̄a nij̄a ra Esp̄iritu Santo'a?
 Porque Oja bá p̄enh̄n̄a Esp̄iritu Santo ngue di
 m'm̄up'u ja ma mm̄ih̄u. A n̄uyá, ya h̄in dad̄i
 m̄mandasεh̄u ya. 20 Porque ya dí oh̄u rá 'yε Oja
 ya ngue bi gurcã ma ts'oquih̄u. Jan̄angue n̄uyá,

jatho ngue ga ørpah_u rá pähä Oja conma do'yoh_u 'nε conma n'yomfεnih_u. Porque ya rá mmεtigah_u Oja.

7

¹ Nuna man'na ra hya guí änngh_u ya, dí nne ga xi'ah_u hanja. Nu ra ja'i ngue hinguí nne di nthati, ya xanho ngue'mø hindi nthati. ² Pe i fadi ngue ndap'u bi zä εmmεi 'yots'om'mäi yø ja'i. Janangue man'na xanho ngue ra n'yoh_u di m'mährá xisu. Ra xisu p'uya, di m'mährá ndø. ³ Nu ra n'yoh_u i jatho ngue di m'mähmi xanho rá xisu. Ximmangu ra xisu, i jatho ngue di m'mähmi xanho rá ndø. ⁴ Nu ra xisu ngue ya o rá 'ye rá ndø, da 'yørpabi rá pähä rá ndø. A nu ra n'yoh_u ngue ya o rá 'ye rá xisu, da 'yørpabi rá pähä rá xisu. ⁵ Nu'mø ja rá pähä ra n'yoh_u, 'yo di εnna xisu ngue hinda zä. Nu'mø ja rá pähä ra xisu, 'yo di εnna n'yoh_u ngue hinda zä. A nu'mø ja ngue da 'yøtyø mhmat'Oja, man'na xanho da gohra cohi ngue hinda dährá xisu ra n'yoh_u njamm_i pa. M'mεfa p'uya, ya di siguetho tengutho m'mεt'o. A nu'mø hindi siguetho tengutho m'mεt'o, nu'a hindi hyäti da zamyø mmäi, ra zithu p'uya da japi ngue da 'yøtra ts'oqui n'nanni.

⁶ Nuna ra hya ja ua dí xi'ah_u, høntho dí xi'ah_u ngue da zä di nthatra ja'i. Pe nugä hin dadi mandagä ngue xøgue di ja ts'editho di nthatra ja'i. ⁷ Dí εnsεgä ngue xanho 'mø ngue gätho'ah_u gui 'yøth_u tengutho dí øt'ä ngue hin dadi nthati. Pe nuna Oja, Gä go bi sännbi n'na ngu n'na yø ja'i te

da zä da 'yøt'e. 'Bähyø ja'i ngue di nthati, 'bähyø ja'i hīndi nthati.

⁸ Nugä dí xihyø ja'i nu'ü tobe hīndi nthati, da guehyø 'danxu, nu to hīndi nthati tengutho dí øt'ä ngue hīn dadī nthati, ya xanho. ⁹ Pε nu ra ja'i εna ngue hīnda zä di m'mæε, man'na xanho ngue di nthati, hīnda gue'a ngue ja di andrá mmui ngue hīndi nthati.

¹⁰ Nugä dí xihyø ja'i ngue ya xa nthati, nu ra xisu ya 'bährá ndø, 'yo di hεp'ü rá ndø. Nunā ra hyā dí xi'ahü, hīngmā hyæεgä nā, sinoque gue'a ra Hmü rá hyā nā te dí xi'ahü ngue gui 'yøthü. ¹¹ Pε nu'mø ya bi hεp'ü rá ndø n'na ra xisu, ra xisu 'yo dadī nthati mahøn'a, oque man'na xanho da mε rá ndø mahøn'a. Ximmangu ra n'yohü p'üya, hīngui ja ngue da hεp'ü rá xisu.

¹² I ja man'na ra hyā dí nne gā xi'ahü, pε ja dí nne gā xi'ahü nā ra hyā nāya, hīmbi man'a m'mæt'o'a ra Hmü nā ra hyā nā. A nu mā cūhü ngue ra n'yohü, nu'mø hīngra 'yεc'εi rá xisu, nu'mø nnu manho ra xisu ngue di sigue di m'mühmi rá ndø, ra n'yohü 'yo di hεp'ü rá xisu. ¹³ A nu'mø ngue ra xisu, hīngra 'yεc'εi rá ndø, 'nε'mø nnu manho ra n'yohü ngue di sigue di mmühmi rá xisu, ra xisu 'yo di hεp'ü rá ndø. ¹⁴ Porque ra n'yohü ngue hīngra 'yεc'εi di tocabi rá njapi Oja di t'unna xisu ngue ra 'yεc'εi. Da guehra xisu ngue hīngra 'yεc'εi, di nthēui rá njapi Oja di t'unna n'yohü ngue ra 'yεc'εi. A nu'mø ngue hønse ra 'yεc'εi di nthēui rá njapi Oja, nu yø basi p'üya, ya hīn'nā'ü. Pε ya fadi ngue xquet'a 'nεhyø basi di nthēui rá njapi Oja di t'unna papá oque rá mamá ngue rá 'yεc'εi. ¹⁵ Pε nu'mø ra n'yohü oque

ra xisu ngue h̄ingra 'yɛc'ɛi da ne ngue da hyɛp'ɯ ra 'yɛc'ɛi 'bʰhmi, ya da zā da hyɛp'ɯ. Porque ra 'yɛc'ɛi h̄ingui s̄a da 'yɔrpa ra ts'ɛdi d̄i m'mʰhmi 'mø h̄ingui nne. Porque bi zongah̄a Oja ngue ga m'mʰa mmanhoh̄a, h̄in tema sui d̄i nja. ¹⁶ A nuyá, ngu yø n'yoh̄a, ngu yø xisu ngue yø 'yɛc'ɛi, nu'mø 'bʰhmi yø ja'i h̄ingyø 'yɛc'ɛi, xamhmatho da zā ha di japi d̄i nyanná te ra ja'i h̄ingra 'yɛc'ɛi.

¹⁷ Nuna Oja, bá s̄anni te nná 'bʰhmu n'na ngu n'naj̄a. Nu te di jah̄a 'mø mamba zongah̄a Oja, ya gue'a ga siguethoh̄a'a. Ndap'ɯ bi zā yø hn̄ini hap̄a d̄i mpeti yø 'yɛc'ɛi, guehn̄a ra hya dí xicā yø ja'i naya. ¹⁸ Nu ra ja'i bi zon'na Oja ngue da 'yɛc'ɛi, 'nɛ ya n'youi ra hm̄ɛpya ngue ra circuncisión, 'yo s̄a di tu rá mm̄i ngue ya mh̄m̄pya. A nu ra ja'i bi zon'na Oja ngue da 'yɛc'ɛi, 'nɛ h̄inman̄i njapra hm̄ɛpya, 'yo s̄a dadi ja ndum̄m̄i ngue d̄i njapra hm̄ɛpya. ¹⁹ Porque ya h̄ingui ja ts'ɛdi'a ya ngue d̄i njapra hm̄ɛpya yø ja'i, ogue h̄in'na. A nu'a ja ts'ɛditho ngue da 'yøtyø ja'i ya, mā datho ja ts'ɛdi ngue da 'yɔrpabi rá p̄ah̄a Oja. ²⁰ N'na ngu n'na yø ja'i, nu te mi ja 'mø mi zon'na Oja ngue bi 'yɛc'ɛi ra Jesucristo, ya d̄i nja tengutho ja ra ja'i. ²¹ A nu'mø ngue grá h̄miq̄ui 'mø mamba zo'i Oja, 'yo s̄a di tu n̄i mm̄i ngue grá h̄miq̄ui. Pɛ nu'mø ngue da zā ha gdi japi ngue gui pømp'ɯ 'bʰhni h̄mu, dam̄i hyoni ha i japi. ²² Pɛ nu ra ja'i mará h̄miq̄ui 'nɛ ya ra 'yɛc'ɛi ya, da bad̄i ngue nup'ɯ ja rá h̄mi rá dā Oja, ya rá n'youi ra Cristo. A nu ra ja'i ngue manjo'o rá h̄mu, 'nɛ ya rá 'yɛc'ɛi ya, da bad̄i ngue nup'ɯ ja rá h̄mi rá dā Oja, ya rá m̄efi ra Cristo. ²³ A nuyá, ya dí oh̄a rá 'yɛ ra Cristo nu'a bi gurca mā ts'oquih̄a ya. Ya

h̄ingrá ja'itho ma hmu ya. ²⁴ A nuyá ma zi cu'ah̄u, nu'a te ra 'b̄efi m̄i p̄ehyø ja'í 'mø m̄i zon'na Oja, di siguehmaḥa yø 'b̄efi yø ja'í. Porque ndap'ua bi zä 'b̄ahyø ja'í ngue εC'εi Oja ya, p̄e ya gä yø n'youi Oja.

-----

²⁵ A nuyá, nu'ua yø ja'í ngue tobe h̄indi nthati, nu'a ra Hmu h̄in tema hya bi ma ngue ha di njapi. P̄e nugä ga xi'ah̄u na te ra hya dí mb̄eni ga mma. P̄e dami 'ȳc'εih̄u te ga mma, porque conná mate Oja ja ts'edi na te ra hya dí mma. ²⁶ Nup'ua nná b̄engä, x̄anho ngue h̄indi nthata n'na ra n'yoh̄u. Porque yø pa dí 'b̄ah̄m̄u, ya x̄anh̄enn̄itho 'mø ngue 'b̄ahrá xisu ra n'yoh̄u. ²⁷ A nu ra n'yoh̄u ngue ya 'b̄ahrá xisu, 'yo sä di s̄anni da hyep'ua. P̄e nu ra n'yoh̄u ngue h̄injo'o rá xisu, man'na x̄anho 'yo di honná xisu. ²⁸ Nu'mø bi nthatra n'yoh̄u, h̄ingrá ts'oqui bi 'yøt'e. Nu ra h̄mute 'mø bi nthati, ngũtho h̄ingrá ts'oqui bi 'yøt'e. Nja ngue nu'ua yø ja'í di nthati, h̄indi 'b̄edi tema hya h̄embi, h̄inga ngu'mø ngue h̄indi nthati. Dí mmangä na ra hya na ngue h̄indi nnegä ngue gui thoh̄m̄a'ra ra dum̄m̄i tho'ua yø ja'í ya xa nthati.

²⁹ Ague ma zi cu'ah̄u, nu'a ga mb̄onna ra hya dí xi'ah̄u ya, ya m̄its'ua dyø pa jap'ua. Jan̄angue jatho ngue gui 'yørpah̄u rá 'b̄efi Oja. Ya h̄inga mbongui ra ora ga m'm̄mma p̄äh̄athoh̄u p'ua ja ma ngum̄h̄m̄u ya. ³⁰ Nu yø ja'í ngue 'b̄u ndum̄m̄i, ya h̄inga mbongui ra ora 'be di nzoni. Nu yø ja'í 'b̄amma p̄äh̄ä, ya h̄inga mbongui ra ora 'be di nthede. Nu yø ja'í ja te nne da däi, ya h̄inga mbongui ra ora da däi te honi. ³¹ M̄ente ngue dí 'b̄ah̄m̄u ua ja ra x̄im̄häi, ya h̄indi ma ma mm̄ih̄u'a te dí p̄esh̄u ua.

Porque nuna ra ximhäi ja ua dí 'bähmu, ya ni ma da guadi.

³² Dí nnegä ngue hinte man'na ni hya di ma ni mmäih. Nu ra n'yohu händi nthati, guehna ra n'yohu di ja ndümmäi örpabi rá 'bëfi ra Cristo para ngue da nu manho ra Cristo te øt'e. ³³ Pë nu ra n'yohu ya xa nthati, gue'u yø cosa honyø ja'i ua ja ra ximhäi ni ma rá mmäi ngue honi. Porque nne da nu manho rá xisu. ³⁴ Ximmangu yø xisu, xquet'a njarbatho. Nu ra hmute händi nthati, i ho rá mmäi ngue örpabi rá 'bëfi ra Cristo. Ngu rá do'yo, ngu rá n'yomfëni, Gä xa däp'a Oja ngue örpabi rá 'bëfi. Pë nu ra hmute ngue ya xa nthati, i ho rá mmäi ngue da 'yøt'a te ra 'bëfi ja ua ja ra ximhäi, porque i nne ngue da nu manho rá ndø.

³⁵ Nuna ra hya dí xi'ähä ya, høntho dí nnegä ngue Gä fäxäh. Porque händi nnegä ngue gui m'mu mman'äh. Sinoque dí nnegä ngue gui m'mu mmanhoh, gui hyo ni mmäi ngue gui 'yörpahä rá 'bëfi ra Cristo.

³⁶ A nuyá, dí nne Gä xi'a n'na ra hya ya yø n'yohu si yø t'ixu, 'në ya sønyø pa ngue di nthati. Nu'mø ënna n'yohu p'äya ngue hingui ho ngue da thohrá nthati rá t'ixu, da zä di tharpi. Porque ra nthati, hingra ts'oqui'a. ³⁷ A nu ra n'yohu ngue n'nat'a mbëni ngue händi tharpabi rá t'ixu, da 'yëmp'u ja rá mmäi ngue hingui ja ts'ëdi ngue di nthatrá t'ixu, ya xanho te øt'e. ³⁸ Nu'a di tharpabi rá t'ixu, ya xanho te øt'e. A nu'a händi tharpabi rá t'ixu, man'natho xanho te øt'e.

³⁹ A nu ra xisu 'mø ngue bi nthati, ya hin'yu ra nt'ëdi ngue høndi nthatui man'na ra n'yohu mente ra pa ngue 'bätträ ndø. Pë nu'mø ya bi du rá ndø,

ya da zä di nthatj mahøn'a. Hønt'o bi zä da ne da mε, gue go drá 'yεc'εi'a ra n'yohε da mε. ⁴⁰ Pε nu ra 'danxu ngue'mø ya hinni mantho di nthatj, man'na xanho. Guehna ra hya di mbεngä naya, pε di padj ngue ra Espiritu Santo'a di bεnngui te di mma.

8

¹ A nuna man'na ra hya gui ännghε ngue'mø da zä gui sahε ra ngø i tho ngue 'bøspabi yø dahmu, ogue hindä zä gui sahε. Majuanj ngue nujε di pahmε ngue nu'a ra ngø 'bøspabi ra dahmu, hinda ts'onnga ma mmaihε 'mø ngue ga sahu. Pε hingui ho 'mø ga εna ngue di pasεhε xanho hanja ra hya ngue mi'da ma mmic'εihε. A nujε, jatho ngue ga mmahmε n'na ngu n'najε para ngue man'na di zajma nt'εc'εihε. ² A nu ra ja'i εna ngue ya bi dinj xanho hanja ra hya, pε di 'betho da dinj xanho ha εxa nja ra hya nu'a ja ngue da badj. ³ Pε nu ra ja'i di ma Oja, Oja i nnu manho ra ja'i.

⁴ A nuyá, ma ga xi'ahε xanho hanja'a ra ngø i tho ngue 'børpabi yø dahmu ya. Dí pahmε xanho ngue nu yø dahmu 'bεcua ja ra ximhäi, hinte di muui, porque n'natho Oja i 'bεi. ⁵ A nu yø ja'i εmbj ngue xangu yø Oja i 'bεi, ngup'ε mahεts'i, ngu ua ja ra häi. Madague'a εnyø ja'i ngue xangu yø dahmu 'bεi, 'nε xangu yø hmu, ⁶ pε para ngue nujε, n'natho'a ma Ojahε 'bεi, gue'a ma Papáhε'a. Nuná, guehna Oja bi hoqui te gä di nnuhε ngue ja naya. A nujε p'uya, dí bεhmε para ngue ga ørpahε rá pähä Oja. A nuna di nnøpe ngue ma Hmuhε ya, guehna ra Jesucristo na. Conná guehna ya, i ja dyø cosa

dí nnuh_u ngue ja ya, 'n_ε guehna di 'dacj_u ma teh_u na.

⁷ P_ε hinga gätho ma cuh_u tini xanho yø mm_ui hanja na ra hya naya. Ya xa nzanyø ja'i ngue mi thanne yø dahmu. Janangue nuya yø ja'i hingu_i nzaqui yø nt'εc'ei ya, nu_p'_u ga mb_εni, i εna ngue ra ts'oqui ør'mø bi za ra ngø nu'a tho ngue t'ørpa ra 'bøt'e yø dahmu. ⁸ A nuyá, nuna Oja, hinte da jacj_u ngue'mø ga sih_u ogue hinga sih_u'_u yø cosa'_u. P_ε nu'mø ga sih_u, hinga sä ga εmh_u ngue man'na xanho te dí øth_u. Nu'mø hinga sih_u, ngutho hinga sä ga εmh_u ngue hingu_i ho te dí øth_u.

⁹ Madague'a sä ngue ga sih_u'_a ra ngø'a, p_ε dami mfäh_u xanho ngue te gui sih_u. 'Yo gui nne ngue nu te gui sih_u, go gui ndupateh_u p'_u da 'yøtra ts'oqui'_u ma cuh_u hingu_i nzaqui yø nt'εc'ei. ¹⁰ Xi'mø da nu ni cuh_u ngue gui sih_uε p'_u ja n'na ra ngunja 'b_uhyø dahmu. A nu'ah_u p'_uya, ya gui pah_u ngue hinte ja ngue gui sih_u'_a te ts'i p'_u. P_ε nu ni cu, ngue hingu_i nzaqui rá nt'εc'ei, da 'yøtra ts'edi da zi'a te xa 'børpa yø dahmu. ¹¹ A nu'ah_u gui pah_u ngue da zä gui sih_u'_a te gä ts'i p'_u. P_ε nu ni cu, ngue hingu_i nzaqui rá nt'εc'ei, da 'yøt'e tengue gui øt'e. Gue'a di m'mε'a p'_uya ngue εna ngue ra ts'oqui bi 'yøt'e ngue bi zi'a te ts'i p'_u 'b_uhyø dahmu. Conque gui nnuh_u ngue gue'a i du ra Cristo'a ngue bi y_uni. ¹² Janangue nu to ndupate p'_u øtra ts'oqui rá cu, gue'a ra ts'oqui øt'a, ngue fεstho'a te ra hya mman_u Cristo. ¹³ A nugä, nu'mø ngue gue'a ra ngø dí si ngue ga 'yøtra ts'oqui ma cu, ya hingu_i ja ngue ga si ra ngø. Porque hindí nne ngue ga japi da 'yøtra ts'oqui ma cu co nu'a te dí si.

9

¹ A nugä, rá representantegä rä Cristo, hinga to bi zä nī ja'itho di mandaqui ya. Nuna rä Hmu Jesús, dá nyasεgä'be na. A nuna te rä 'bēfi bi 'dacra Hmu, di nequi ngue bi bømmanho, porque go dá ja'ahε gá 'yεc'εibahε rá hya. ² Madague'a 'bu i'da engui ngue hinga guecä rá representantegä rä Cristo, pε nu'ahε guí pahmε xanho ngue guecä rá representantegä'a. A nuyá, ngue ya guí εc'εihε rä Cristo ya, ja guí haxhε p'ε majuanī ngue go rá representantegä na.

³ Nu'mø te'ø enā ngue hinguī nnu manho te dí øt'e, guehna rä hya dí xihna ya. ⁴ Nuna te rä 'bēfi dí øt'e, nī 'yup'ε di n'nacra hmε dí si. ⁵ 'Nε xquet'a ja gra nt'edi ngue ga nthati, ga mmε'be n'na rä xisu ngue dra 'yεc'εi n'namhma ngue ga mmε'be p'ε gdá ma. Porque gue'a øt'ε mī'da yø representante'a ngue sixtyø xisu. Tengutho øtyø n'yohε rä Hmu Jesús, ximmangu rä Bεdu xquet'a njarbε. ⁶ ¿Ua guí εmhmε ngue nugä ya, 'nehra Bernabé, høngthogä'be jatho ngue ga taha te ga si'be mεnte ga mmangä'be rä hoga 'da'yo hya? ⁷ Xi n'na rä soldado, ¿ua hinguī tahrä nzäbi ngue'a te rá 'bēfi øt'e, ua n'nannī bi tahrä mēnyu ngue rá gasto p'ε ha 'yo? Xi n'na rä n'yohε ngue'mø bi 'yøt'a n'na rä nuandät'a ngue yø uva, ¿ua hinguī si'a te pømp'ε ja rá 'bēfi? Xi n'na rä n'yohε ngue fähyø de'yo, ¿ua hinguī si rä leche 'mø bi de'mī?

⁸ 'Yo guí εmhmε ngue mā hyasε nā rä hya dí mmangä ya. Porque nuna rä hya nā, guehna mmamp'ε ja rä ley bi 'yotra Moisés. ⁹ Nuna rä

h̄ya nt'ot'i p'ᵤ ja r̄a ley, guehnā ngue ɛna: “Yo gui turpabī r̄a ne r̄a ndanī nu'ā nnɛhyø trigo ngue dī ntaquī”, i ɛna. A nunā Ojā ya, hin'ī mmanā r̄a h̄ya n̄a ngue dā høndyø ndanī dadī ja ndumm̄ai ngue dī nnepe dī nsihmɛ. ¹⁰ Sinoque bī mannā r̄a h̄ya n̄a, porque nnepe ngue gue'ᵤ yø mɛfi Ojā dā 'bäts'i. Porque n'na r̄a mɛfi dī mpɛp'ᵤ ja n'na r̄a huahī i tøm̄i dā dahr̄ā nzäbi. Ximmangu'ā tacyø trigo, xquet'ā tøm̄i dā dahr̄ā nzäbi ngue'ā te pɛfi. ¹¹ Nunā rá h̄ya Ojā dá mangä'be p'ᵤ guí 'buhm̄, tengutho 'mø dá tucä'be n'na r̄a huahī co nunā r̄a h̄ya n̄a. Xi ya, ɷua yā nī mm̄aih̄ ya ngue'mø gui fäxca'be te dí hongä'be ya? ¹² Conque gad̄i unhn̄ te hon'ᵤ m̄i'da yø mamhyā. Gomā guecä'be p'ᵤya ngue man'natho nī 'yup'ᵤ ngue gui 'dacj̄a te dí hongä'be.

Pɛ nugä'be h̄inte dí xi'ah̄ 'mø ja te dí hongä'be. A nu'mø hin'ȳa te gā hongä'be, dí hä't'i dí setä'be p'ᵤ. Porque hind̄i nnegä'be ngue dā gohyø mm̄ai yø ja'ī nguehnā rá hogā 'da'yo h̄ya r̄a Cristo dí mmangä'be. ¹³ Pɛ guí pahm̄ xanho ngue nu'ᵤ yø ja'ī øtrā 'bɛfi p'ᵤ ja r̄a n̄ijā dī mpɛti yø judío, nu'ā temā cosa haxyø ja'ī p'ᵤ ja r̄a n̄ijā, gue'ā ja ngue dā zi'a. Nuyā dí mmangä guehyā yø ja'ī ho yø zu'ɛ ngue øtrā 'bøt'e p'ᵤ ja r̄a altar, guehyā di tocabi sa r̄a ngø nu'ā pøt'e. ¹⁴ Ximmangudya, nunā r̄a Cristo bá sannī ngue nu'ᵤ yø mɛfi mannā hogā 'da'yo h̄ya, nu'ᵤ yø ja'ī sihrā h̄ya gue'ᵤ go dī pøn'ā te honyø mamhya'ᵤ.

¹⁵ Pɛ nugǟ hinjam'mø te dí xi'ah̄ ngue gui fäxcah̄ 'mø ja te dí honī. Madague'ā nī 'yup'ᵤ ga xi'ah̄ ngue gui fäxcah̄, pɛ h̄inte dí xi'ah̄. A nugǟ

ya, h̄inna ot'ä n̄a r̄a s̄acua ja ua ngue gdí ädi gui 'dacj̄a te dí honi. Man'na x̄anho gá tu ua r̄a th̄uhu, h̄inda gue'a ngue gui 'ȳenj̄a ngue dí ädi gui f̄äxc̄ah̄a. ¹⁶ Yo gui ̄mhm̄a ngue r̄a matetho dí øt'e ngue dí xi'ah̄a r̄a hoga 'da'yo hya. A nugä, ya ma 'b̄efigä'a, i h̄øxhma xi ngue ga mmanna hya. H̄ūc̄ategui ngue'mø h̄inga mmangä n̄a r̄a hoga 'da'yo hya. ¹⁷ A nuyá, nu'mø ngue ma p̄ähäε nnä mmangä n̄a r̄a hya n̄a, ya ja rá njut'i x̄anho. P̄ε nja ngue h̄ingma p̄ähäεh̄ε te dí øt'e, sinoque ja ts'εditho ngue ga mmanna hya, porque Oja bi 'dacr̄a 'b̄efi ngue ga mmambrá hya. ¹⁸ A nuyá, nunä dí ør'ma güenda ngue ma nzäbi ya, i ja gra p̄ähä ngue h̄inte dí j̄ai nguehna r̄a hoga 'da'yo hya dí mma. Madague'a ja gra nt'εd̄i ga xi'ah̄a ngue gui 'dacj̄a te dí honi, p̄ε nugä h̄inte dí xi'ah̄a ngue gui 'dacj̄a.

¹⁹ A nuyá, madague'a ngue h̄injonni ja'i di 'b̄ai ngue ma h̄mu, p̄ε nugä dí øt'e ngue tengutho 'mø di nnøpa h̄mu gätho yø ja'i. Porque dí nne ga japi ngue xtangu yø ja'i da 'ȳεc'εi r̄a Cristo. ²⁰ Nu'mø dí 'b̄ucä p'̄u ha 'b̄uhyø judío, dí øt'ä tengutho øtyø judío, n'namhma ngue x̄amhmatho ga tapyø mm̄ai ngue da 'ȳεc'εi r̄a Cristo. Tengutho øt'̄u to øt'̄a te mmamp'̄u ja r̄a ley bi 'yotra Moisés, gue'a dí øt'ä'a. Madague'a ngue h̄ingui ja ts'εdi ga øt'ä te mmamp'̄u ja r̄a ley, p̄ε dí øt'e para ngue x̄amhmatho ga tapyø mm̄ai yø ja'i ngue da 'ȳεc'εi r̄a Cristo. ²¹ Nu'mø ngue dí 'b̄ucä p'̄u 'b̄uhyø ja'i h̄ingui pad̄i hanja r̄a ley bi 'yotra Moisés, dí øt'ä tengutho øt'̄u, n'namhma ngue x̄amhmatho ga tapyø mm̄ai ngue da 'ȳεc'εi r̄a Cristo. P̄ε h̄indí nne ga mma ngue ga ̄na ya h̄indí t̄ennba rá ley Oja,

sinoque dí tenna ley bi manna Cristo. ²² Nu'mø dí 'bucä p'ü 'buhyø 'yεc'εi ngue hinguí nzaqui yø nt'εc'εi, dí øt'e tengutho øt'ü, n'namhma ngue da zäp'ü ga hatra ts'edi yø nt'εc'εi i ja. Nná øt'ä'a ngue 'da'igu dí ør'be yø ja'i 'bup'ü ha dí mmanä hyä, n'namhma ngue xamhmatho da zäp'ü di nyanyø te 'da'ü øxra hyä dí mma. ²³ Nguna ra hyä dá øt'ä ya, n'namhma ngue da zäp'ü da 'yøhyø ja'i ra hoga 'da'yo hyä. Nu'a rá njapi Oja bá n'youi na ra hyä na, da zäp'ü di tocabi gätho'ü bi 'yøde hanja ra hyä.

²⁴ Ya guí pahmä ngue nup'ü ja n'na ra xequi majuanni ngue di nja ra 'dihí, gätho'ü to da gacra 'dihí, n'na ngu n'na ni tihí, pε n'natho'a da dahä. Dami njathü p'üya, guí ja ndummäi gui 'yøthü'a te di 'bεp'ahü Oja gui 'yøthü, n'namhma ngue da zäp'ü gui tahmä. ²⁵ Gätho'ü to honi ha di dap'ü ja ra nt'eni, hinte nne di heni para ngue da dahä. Pε nuya p'üya, di ja ndummäi ngue da da'a n'na ra corona ngue da thotho, porque ra paxitho. Pε nuju, dadi ja ndummäi ngue ga øthü'a te di 'bejpahü Oja, n'namhma ngue di 'dacijü rá njapi, nu'a hinjam'mø da thogui. ²⁶ Nuna ra hyä nnä 'yogä, dí haxra 'yu nu'a ja ngue gdä n'yo, händi päjtho'a te ja ngue gdä n'yo. Nugä dí ho ma mmäi ha gda ørpabi rá pähä Oja, porque händi nne ngue hinte di bøntho na rá 'bεfi Oja nnä 'yo. ²⁷ Nu ra ja'i 'mø nne ngue da dahä, di n'annbi ngue εmmεi di xädi ha di dahä. Di njadä p'üya, di ho ma mmäi ngue dí honi ha di ntahna ra hyä nnä 'yo. Porque dí nne ga øt'e tengutho ra hyä di xihyø ja'i da 'yøt'e. Nugä händi nne da 'yεnc'a Oja ngue hinga gue'a te dí øt'e.

10

¹ Ague ma zi cu'ah_u, mam_i pumb_εn_ih_u na ra hya ja ua, ngue Oja bi 'yøt'e ngue n_i 'bət'o ra gui p'u n_i ma yø nyogui ja'i n_uya bi japi bi 'daxra Thenga jathe. ² Gätho ya yø ja'i ya, 'dap'u n_i 'youi ra Moisés ngue n_i denna gui, 'n_ε gä 'da i thorp_u ja ra jathe. Guehya yø ja'i bi 'yøt'e ngue yø n'youi ra Moisés. ³ Gätho yø ja'i bi zi'a ra hm_ε bí 'y_ε mah_εts'i. ⁴ 'N_ε gätho yø ja'i bi zi'a ra dehe bi bop'u ja ra mm_undo. P_ε nu'a bi 'u_inthe yø ja'i, h_ingra do, sinoque gue'a ra Cristo bi mäxyø ja'i hap_u n_i ma. ⁵ P_ε nuna Oja, h_imbi nu manho te bi 'yøtyø ja'i m'm_εfa. Janangue ya mm_ε gä bi du p'u ja ra dapo.

⁶ A nuyá, nuna ra ndate bi thohya yø nyogui ja'i bi 'yøtra nts'o, nu'mø ngue 'n_εcj_u ga øth_u ra nts'o ya, xquet'a ngu'a ra ndate ga thohm_u. ⁷ Janangue nuyá, 'yo gui thanneh_u yø dahm_u tengutho bi 'yøt'i'da'u ngue bi danne yø dahm_u. Porque nt'ot'i p'u ja ra Maça Libro te bi 'yøtyø ja'i, i _εna: “Bi mi yø ja'i ngue di nsihm_ε, 'n_ε bi mm_inh_ni. Mi juate ra ts'ihm_ε yø ja'i, bi nangui ngue bi danne ra dahm_u. Bi mahra h_nεi p'uya”, _εna Maça Libro. ⁸ 'N_ε h_inga n'yots'om'mäih_u tengutho bi 'yøt'i'da'u ngue bi n'yots'om'mäi. Ngue nguna bi 'yøt'e, n'na patho i du 'däte mahyu mahuah_i yø ja'i. ⁹ Nuna Oja i seti te dí øth_u, p_ε h_ingui sä ngue xøgue gdä øth_u'a ngue ga unhn_u ra cu_ε Oja. Nguna bi 'yøt'i'da yø nyogui ja'i, p_ε mi søtrá mm_ui Oja, bi guadi bi du yø ja'i ngue bi za yø c'εya. ¹⁰ Mam_i nømman'ah_u Oja tengutho bi 'yøt'i'da'u yø nyogui ja'i ngue bi

nømmān'ɥ Oja. Janāngue Oja bá pennbabi rá anxε
ngue bi hyo ya yø nyogui ja'i.

¹¹ Nūna ra ndate bi thohya yø nyogui ja'i, bi ma
maçuati p'ɥ ja ra Maça Libro'a te bi nja, n'namhma
ngue nū yø ja'i 'bɥhya yø pa rá nzεguitho dí
'bɥhma, da sifi ngue 'yo di njap'ɥ. ¹² Janāngue
nū te'o εna ngue hinjam'mø da 'yøtra ts'oqui,
jatho ngue di mfädi xandønho manma 'yøtra
ts'oqui. Porque yø nyogui ja'i bi 'yøtra ts'oqui.
¹³ Nū'mø so ma mmɥihɥ ngue ga øthɥ ra nts'o,
xquet'a njarbatho gätho mi'da yø ja'i. Pε nūna
Oja hinguí hegahɥ na, da máxcähɥ ngue hinda
dajpa ma mmɥihɥ ra nts'o. Nū'mø ya bá εp'ɥ ra
ts'on'yomfēni, nūna Oja di mfäxte ngue da zä ga
taphɥ'a ra nts'o ngue hinda nja.

¹⁴ Janāngue nūya ma zi cu'ahɥ, 'yo guí thannehɥ
yø dahmu. ¹⁵ Da dinni mmɥihɥ na ra hya ga
mmāngä ya. I sä ngue gui hyaçsehɥ ra güenda
ngue'mø gue'a dí xi'ahɥ ogue hin'na. ¹⁶ Nū'mø
dí äphɥ Oja ngue di japrä vaso 'mø dí sihɥ ra
Santa Cena, çhuanguí ga mbøni ngue nūya yø ja'i si,
guehya yø ja'i i mäna ji ra Cristo p'ɥ ja ra pont'i
ngue da yāni? Nūna ra thuhmε dí xēni ngue dí
sihɥ, çhuanguí ga mbøni ngue nū to gätho di sihɥ
na, gue'ɥ yø ja'i i unná do'yo ra Cristo p'ɥ ha bi tho
na ngue da yāni? ¹⁷ A nuyá, xa nguɥɥ ya. Pε ma
mmɥihɥ, xøgue 'da'igu porque nū'a ra thuhmε di
xēni ngue di comhmí di sihɥ, n'natho'a.

¹⁸ Guí nnuhɥ te øtyø judío 'mø ørpa ra 'bøt'e Oja.
Nū to gätho sa ra ngø i tho ngue ørpa ra 'bøt'e
Oja, i comhmí sa, porque 'da'igu yø mmɥi ngue'a
ra ndanne øt'e. ¹⁹ Nūna te dí nne ga mmanya,

hinga mbøni ngue da t'ɛmbi ja rá ts'edi n'na ra dahmu. Ni xinga gue'a ra ngø 'børpabi ra dahmu da t'ɛmbi man'na xandaxqui ngue'a ra ngø hinga m'møt'e. ²⁰ Nuna ra hya dí mmangä, ngue nu'ya yø ja'i hingui pa Oja, ørpa ra 'bøt'e ra dahmu, gue'ya yø ts'onthi ørpabi ra 'bøt'e 'nɛ hinga gue'a Oja ørpabi ra 'bøt'e. Pɛ hindí nnegä ngue 'nɛ'ahya gui cohi ngue da 'da'igu gui 'yøthya ya yø ja'i thanne yø ts'onthi. ²¹ Hingui sä ga sihya ra Santa Cena bi zogahya ra hya ra Hmu Jesús ngue ga øthya, 'nɛ xinga mmähä p'ya ha ts'a ra ngø nu'a 'bøspabi yø ts'onthi. ²² 'Yo gui nne ngue da zmcjya ra Hmy Jesús. ¿Teni 'be'a gui ɛna go ga japhya'a?

-----
²³ A nuyá, ya hinda mandagahya ra ley ga 'yo yø judío ya. Ya sä ga øthya te dí nnehya ya. Pɛ hingui ja ngue ga øthya'a te hinni 'yup'ya ga øthya. Hinga nne ngue ga øthya'a te di ts'onnbabi rá mmäi ma mmic'ɛihya. ²⁴ Jatho ngue ga honnbahya ra nho mi'da yø ja'i, hingue masque ga honse ra nho gdá 'buhmya.

²⁵ Nu'a ra ngø pä yø ja'i p'ya ja ra täi, dami sihmahya hma. 'Yo tema nt'änni gui øthya porque 'yo sä gui su gui sihya'a ra ngø xa 'bøspabi yø dahmu. ²⁶ Porque nu te gä ja ua ja ra ximhäi, gä rá mmɛti Oja.

²⁷ Nu'mø da zixahya ra ts'ihmɛ n'na ra ja'i ngue hinga 'yɛc'ɛi 'nɛ gui n'uní ngue gui mmähä, dami sihya te di 'da'ahya. 'Yo 'be gui änhny ngue'mø ra 'bøt'e ra ngø ogue hin'na. 'Yo sä gui su gui sihya. ²⁸ Pɛ nu'mø toni ja'i da 'yɛn'ahya: “Nuna ra ngø ja ua, ya xa 'bøspabi yø dahmu na”, da 'yɛna, 'yo gui sahya ra ngø p'ya. Porque hingui nnetho ngue gui

ts'onnba_h rá mm_{ai} rá ja_i nu_a su _{da} za _{rá} ngø
ngue rá 'bøt'e. ²⁹ Madague'a guí pah_m gue gätho
yø ngø 'da'igu, pε 'yo guí sah_h rá ngø 'mø εmbyø ja_i
ngue hinguí ho da ts'i.

A nuyá, rá nzεgui 'b_h i'da _{ngue} nne da 'yεngui:
“¿Hanja _{ngue} ga _{ets'a} te dí si conná _{ngue'a} te
rá n'yomfεni _{n'nan'yo} n'na rá ja_i?” da 'yεngui.
³⁰ “Xi'mø dí aprá _{mate} Oja _{ngue} di japi _{te} dí si, ¿teni _{'bε'a}
go nne'a _{n'nan'yo} n'na rá ja_i ngue da 'yørpa
rá hya _{te} di si?” da 'yεngui. ³¹ Nugä ga _{xi'ah_h} hanja
na rá hya _{na}. Nu'mø guí sih_{mεh_h} ogue guí sithe_h,
ogue ja te man'na _{maçosa} guí øth_h, nu te gä guí
øth_h, dami _{hyomhm_h} rá hya _{ngue} ha di t'εspabi _{Oja}.
³² 'Yo guí nne_h ngue go da t'εnj_h ngue di
jath_h rá 'yu hap_h øtra _{ts'oqui} mi'da _{yø} ja_i, ngu'_h yø
judío, ngu'_h hingu_{yø} judío, ni xinga _{gue' h} yø ja_i Oja.
³³ Conma _{parte}, dadi _{ja} ndum_mai _{ngue} dí øt'ä'a _{te}
'bε'a _{ja} ngue da nu _{manho} yø ja_i. Porque hinga_m
nhose _{dí} honi _{sinoque} dí honn_{bab}i _{rá} nho da n'yo
mi'da _{yø} ja_i para _{ngue} di nyanyø te.

11

¹ Tengutho guí nnu_h dí øt'ä ya, da ngu'a _{gui}
'yøth_h. Porque nugä dí øt'e _{tengutho} bi 'yøtra _{Cristo}.

-----
² Ague ma _{zi} cu'ah_h, dadi _{johyagä} ngue zant'a _{guí}
mbεnj_h, 'nε hinguí _{hehm_h} na rá hya _{dá}
xän'nah_h. ³ Pε nugä _{jap' h} n'na rá hya _{dí} nne ga _{xi'ah_h}.
Dami _{pah_m} gue nuna _{Oja} i 'bet'o _{na} ngue
rá Cristo. Rá Cristo _{p' h}ya, i 'bet'o _{na} ngue rá n'yoh_h.
Rá n'yoh_h p' hya, i 'bet'o _{na} ngue rá xisu. ⁴ Nu'mø
mmat'Oja _{n'na} rá n'yoh_h p' hja rá nija _{ogue} nne da

manna hya di bennba Oja da ma, 'ne'mø hustho rá fái ra n'yohu, ya di nequi ngue hĩndi respeta xanho ra Cristo. ⁵ Nu n'na ra xisu 'mø ngue mmat'Oja p'ua ja ra nija, ogue i nne da manna hya di bennba Oja da ma 'ne hĩngui 'ue rá ya, ya di nequi ngue hĩndi respeta xanho rá damme. Nu'mø hĩngui 'ue rá ya ra xisu, ya øt'e tengutho yø xisu nt'axi yø ya. ⁶ Nu ra xisu hĩngui nne da 'ue rá ya, man'na xanho da 'yaxrá ya. Pe nu'mø enna xisu ngue ra 'be'isä ngue da 'yaxrá ya, man'na xanho da 'ue rá ya 'mø. ⁷ A nu ra n'yohu, hĩngui sä da hyusta rá fái p'ua ha dí mpeti yø ja'i, porque Oja bi hocra n'yohu ngue bi gohi tengutho'a. Janangue conná guehra n'yohu i t'espabi Oja. Pe nu ra xisu, i 'bui ngue ga t'espabi ra n'yohu'a. ⁸ Porque Oja, nu'mø mambi hocra n'yohu, hĩngra xisu'a bi tajpabi rá do'yo ngue bi nhohra n'yohu. Sinoque ra n'yohu'a bi tajpabi rá do'yo ngue bi nhohra xisu. ⁹ A nu ra xisu, bi ma mahoqui para ngue rá mäxtetho ra n'yohu, hĩngue masque ra n'yohu bi ma mahoqui para ngue drá mäxtetho ra xisu. ¹⁰ Janangue guehna dí mmangä naya ngue ra xisu jatho ngue da 'ue rá ya, gue'a ra hmeya'a ngue ec'ei rá damme 'mø nzofu. 'Ne gue'a nnu manho yø anxe Oja'a. ¹¹ Pe Oja bá sänni ngue ngu yø n'yohu, ngu yø xisu, mahyonitho ngue di m'mui. ¹² Porque majuanĩ ngue nup'ua bá fadi bá m'mahra xisu, guep'ua ja rá do'yo ra n'yohu bá thaqui. Pe xquet'a majuanĩ ngue nu ra n'yohu, ra xisu di mi'mi. Nuna p'uya, gátho Oja bá sänni ngue njap'ua.

¹³ Damĩ hyacju xanho ra güenda na ra hya dí xi'ahu ya. Xi n'na ra xisu 'mø mmat'Oja, çua xanho

ngue da 'uε rá ya uague h̄in'na? ¹⁴ Ya guí nnuh̄u te øt'e gátho yø ja'í. Nu rá n'yoh̄u, h̄inguí nnu manho ngue xtamma rá xta. Porque εmbi ngue rá 'be'isä. ¹⁵ Pε rá xisu i nnu manho ngue xtamma rá xta. Porque gue'a rá xta bi t'unni ngue da nøpa nt'εya. ¹⁶ Pε nu'mø 'bui to i nne di nnemhya nguehna rá hya dí xi'ah̄u ya, da bata njuani ngue ni xinga guec̄u, ni xinga gue hm̄i'da yø ja'í Oja i 'bui ndap'ua bi zä yø hn̄ini ngue da n'nan'yo man'na rá hya di tenni.

-----

¹⁷ I ja man'na rá hya dí nne ga xi'ah̄u ya. Porque nup'ua ha gadi mp̄etih̄u, h̄inga gue'a te guí øth̄u. Ngue h̄ingra nho gni mp̄etih̄u, sinoque n'na rá n'utho gni mp̄etih̄u. ¹⁸ Dí øcä ngue nup'ua ha gadi mp̄etih̄u gadi njun'mahyah̄u. Rá nzeGui majuan̄i na rá hya dí øcä. ¹⁹ Pε ngutho ya ja ngue da ngu'a di nja, ngue di nja rá njun'mahya p'ua ha guí 'buh̄m̄u. Gue'a di fa'a ndana rá ja'í ngue majuan̄i rá 'yεc'ei, ndana rá ja'í h̄imma juani rá 'yεc'ei. ²⁰ Janangue nu'mø gadi mp̄eti ngue gui sih̄u rá Santa Cena, h̄inguí nnu manho rá Cristo te guí øth̄u. ²¹ Porque nu'mø bi zønna ora guí nsih̄m̄h̄u, n'na ngu n'na yø ja'í xah̄yø hm̄ε ni hya ngue da zi. Da mi, di nsih̄m̄ε sehe p'uya. Pε nu yø ja'í ngue hyoya, i tu manthuhu, mente mi'da yø ja'í p'uya i niya asta ititho. ²² ¿Ua h̄in'ya ni ngu guí si'a te gui timhm̄u? ¿Hanja ngue høntho guí nne ngue gadi 'berpah̄u yø sä'ua yø ja'í Oja i hyoya, h̄in'ya te di nsih̄m̄ε p'ua ha gadi mp̄etih̄u? ¿Ua guí εhm̄h̄u ngue dí nnu manhogä te guí øth̄u? Nu'a, h̄in'na'a.

-----

23 A nuna ra Santa Cena dí xi'ah, gues'a ra Jesucristo bi xänngagui hanja na ra hya na. Nu'a ra xui bi ma ma da ra Hmu Jesús, bi hyacra thumε. 24 Mi ja mammadi Oja, bi xemp'aya. Bi 'yεmbyø xädi: "Damí sih ra thumε ja ua ya. Guehna ma do'yogä na. Nu'mø gä sih yø pa di map'ua naya, gue'a gdi benj'a ngue ma do'yo dadi da ngue da du conná ngue'ah". 25 Mi juadi bi nsihmε p'aya, bi decra vaso, bi 'yεna: "Nuna ya, guehna ra hmεya naya ngue nu'mø dá tu, di nja rá ts'edi na ra 'da'yo cohi øt'ah Oja. Porque di mfämma ji conná ngue'ah. N'na ndi ngu n'na ndi gui sih naya, damí benj ngue dá tugä", bi 'yεna. 26 Janangue n'na ndi ngu n'na ndi gui sih na ra thumε na, 'nε gui sih na rá ngui ra uva, gui 'yøth ngue da bahyø ja'i ngue bi du ra Hmu Jesús. Dangu'a gui 'yøth asta guehra pa ngue da ep'ua ra Hmu Jesús.

27 A nuyá, nu to bi zä ngue hingui nnu mansu na ra Santa Cena 'mø bi zi, ya ra ts'oqui øt'e. Porque hingui nnu mansu'a ra Hmu bi männá ji p'ua ha bi du conná guehra ja'i. 28 Janangue nuyá, n'na ngu n'naj, ma ga hacj ra güenda te ja ma n'yomfεnih hante ngue ga sih ra Santa Cena. 29 Porque nu'mø ngue sä da zi ra Santa Cena ra ja'i, 'nε hinga 'bet'o hacra güenda hanja te ga mbøni ngue bi du ra Hmu, ra ja'i ya honse rá castigo da thogui. 30 Ja njap'ua ngue xangu yø ja'i tho ra castigo, sä ra n'ua ngue di hyenni. Ya hingui nzaqui 'da, 'nε ya xandu 'da. Porque hingui nnu mansu ra Santa Cena. 31 Pe nu'mø ngue ga hacj ra güenda xanho p'ua ja ma n'yomfεnih tengue ga mbønna Santa Cena, ya hin tema castigo ga thohm. 32 A nuya yø ja'i hingui

hacra güenda xanho p'ua ja yø n'yomfɛni tengue ga mbøni, guehya da pɛnnbabi ra castigo Oja ya ngue di hyɛnni. Porque Oja nnepe ngue di 'bätyø n'yomfɛni yø ja'i, n'namhma ngue hinda map'ua ja ra castigo di ma yø ja'i hingui ɛc'ɛi Oja.

³³ Janangue nuya ma zi cu'ahua, nu'mø gadi mpɛtihua ngue 'dap'ua gui sihmɛhua, dami ntø'mi n'na ngu n'na'ahua ngue 'da gdi nsihmɛthohua. ³⁴ Pɛ nu'mø ngue to hingui hätra thuhu, 'be di nsihmɛ 'mø bi nɛxpua ja rá ngu, n'namhma ngue hinda 'yøtra ts'oqui p'ua ha gadi mpɛtihua, ya hin tema castigo da thogui. A nu'mø ngue ja mi'da yø hya gui hɛmphua, ga xi'i ha gdi japhua 'mø dá magä p'ua.

12

¹ Ague ma zi cu'ahua, di nne ga xi'ahua hanja'a te ørpe n'na ngu n'na yø ja'i na ra Espiritu Santo.

² Ya gui pahua ngue nu'mø yø pa xa thogui, nu'mø tobe hingmani pahua Oja, xcá thannehua yø dahua hingui ya. 'Nɛ conná guehyø dahmu xcá thannehua, hingá pahua hanja na rá 'yu Oja.

³ A nuyá, nu ra ja'i ɛna ngue ra Espiritu Santo di bɛnnbabi ra hya i mma, dami padi ha gdi hyacjua ra güenda xanho ngue'mø majuaní ra Espiritu Santo di bɛnnbi te mma ogue hin'na. Porque nu ra ja'i ngue ra Espiritu Santo di bɛnnbabi ra hya i mma, guehna ra ja'i hinjam'mø di sanna Jesús. A nuyá, nuya yø ja'i n'youi ra Espiritu Santo, høndya sä da ma ngue ra Jesús gue'a ra Hmu mahɛts'i'a.

⁴ A nuna rá 'bɛfi Oja i ja, 'dama 'dan'yo ma 'bɛfi di 'bɛpi da 'yøtyø 'yɛc'ɛi. Pɛ gä gue'a ra Espiritu Santo øt'e ngue da zä da 'yøtra 'bɛfi yø ja'i. ⁵ N'na ngu

n'naj_u, 'dama 'dan'yo ra 'bɛfi dí pɛhm_u, pɛ nu te gä dí øth_u, gue'a ra Hmu Jesús dí ørpah_u rá 'bɛfi. ⁶ Hinga 'da'igu ra 'bɛfi bi n'nacj_u, sinoque 'dama 'dan'yo ra 'bɛfi. Pɛ gätho gue'a Oja di hatra ts'edi yø ja'i ngue da badi ha di japra 'bɛfi da 'yøt'e. ⁷ N'na ngu n'naj_u, Oja bi zänni tema 'bɛfi ja ngue ga øth_u, gue'a ra Espiritu Santo di hacj_u ra ts'edi ngue da zä ga ørpah_u rá 'bɛfi Oja. Pɛ nu'a te gätho ma 'bɛfi bi 'dacj_u, bi 'dacj_u ra 'bɛfi para ngue da 'yørpabi ra nho ma mmj'yɛc'ɛih_u.

⁸ Nu 'da yø 'yɛc'ɛi ya, ra Espiritu Santo di japyø ja'i ngue da badi xanho p'u ja yø mmui ha di japra hya da ma. Nu mi'da p'uya, di japi ngue da badi ha di japi da man'u yø hya xanhenni, para ngue da zä da dinyø mmui yø ja'i ya yø hya da ma. ⁹ Mi'da p'uya, di japra Espiritu Santo ngue nu'mø mmat'Oja ra ja'i, da dinna mmui ra ja'i ngue di nja'a te äp'a Oja. Mi'da p'uya, ra Espiritu Santo di unna ts'edi ra ja'i ngue da 'yøthe yø därquehi. ¹⁰ Mi'da p'uya, ra Espiritu Santo di unna ts'edi yø ja'i ngue da 'yøtyø milagro. Mi'da p'uya, ra Espiritu Santo di bɛnnbabi'a te ra hya ja ngue da ma. Mi'da p'uya, di japyø ja'i ngue da badi xanho ngue'mø guesɛ ra Espiritu Santo di bɛnnbabi'a ra hya mmanna ja'i ogue hin'na. Mi'da p'uya, ra Espiritu Santo di japyø ja'i ngue da nya yø 'dan'yo hya hinguji padi. 'Bu i'da yø ja'i p'uya ngue ra Espiritu Santo di japyø ja'i ngue da zä da ma te ni bøn'u yø 'dan'yo hya i hma. ¹¹ Pɛ gätho ya yø 'bɛfi ya, guesɛ'a ra Espiritu Santo di japyø ja'i ngue da zä da 'yøtra 'bɛfi. Nu'a, go gue'a sännbi n'na ngu n'na yø 'yɛc'ɛi'a ndana gue'a ra 'bɛfi da zä da 'yøtyø ja'i.

-----
 12 Nu ra ja'i, madague'a xangu yø xequi n'youi rá do'yo, pe ra ja'i n'na nc'eiho. Di njathu p'uya, ngue conna Cristo xanguju ngue dí ec'eiha'a, pe tengutho 'mø ngue n'na nc'eiho di jahu ra Cristo.

13 Gäthogahu ya, ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, 'bu i'da ngue 'buhyø hmu, 'bu i'da ngue hingo'o yø hmu, pe gäthogahu, nu'mø bi ma ma xixyagahu, ra Espíritu Santo øt'e ngue dí cohi ngue entho n'na nc'eiho di jahu. Porque gäthogahu, gue'a ra Espíritu Santo dí n'yohu.

14 Ya guí nnuhu ngue rá do'yo ra ja'i hinga n'na xequitho i ja, sinoque xangu yø xequi n'youi.

15 Nu'mø da 'yenná gua ra ja'i: "¿Hanja ngue hingrá 'yegá ra ja'i? Ya hingma n'yogä'be rá do'yo ra ja'i", da 'yena, pe nup'u ja rá do'yo ra ja'i ja n'youi p'u.

16 Ogue ma guhu da 'yena: "¿Hanja ngue hingrá dägá ra ja'i? Ya hingma n'yogä'be rá do'yo ra ja'i", da 'yena, pe nup'u ja rá do'yo ra ja'i ja n'youi p'u.

17 Xi'mø ngue gá rá nguni rá do'yo ra ja'i, gä dyø dä, ¿ha di zä gä øhmu ra hya 'mø? Ogue gä ma do'yohu, gä dyø gu, ¿ha di zä di nja ma fahahu 'mø? 18 Pe Oja bi 'yøt'e ngue bi njap'u ma do'yohu. N'na ngu n'na yø xequi ja rá do'yo ra ja'i, bi japi hapu bi nepe da me. 19 A nu'mø ngue gätho ya yø xequi ja rá do'yo ra ja'i, da 'da'igu, ¿ha di zä di nequi ngue ja rá do'yo ra ja'i 'mø? 20 Pe nuna ra hya i ja, madague'a ngue xangu yø xequi n'youi rá do'yo ra ja'i, pe gätho ya yø xequi ya, gue'a guí nequi xanhu ngue ja rá do'yo ra ja'i'a.

21 Nu yø dä ra ja'i, hinguí sä da 'yembyø 'ye: "Nugä hindí hon'a'i", da 'yembi. Nu rá ya ra ja'i, hinguí sä da 'yembyø gua: "Nugä hindí hon'aui",

da 'yɛmbi. ²² Pɛ gätho ya yø xɛqui ja ma do'yohɛ, gätho mahyonitho. A nu yø xɛqui dí ɛmhmɛ ngue hɪn'ɛ mahyonɪ, gue'ɛ yø xɛqui ma datho mahyonɪ'ɛ. ²³ I ja 'da yø xɛqui n'youi ma do'yohɛ ngue ɛntho hɪnts'ɛhmɪ sɪ t'ørpa maʂu, pɛ gue'a ra xɛqui'a ngue man'na dí pãxhɛ xanho. 'Nɛ ja n'na ra xɛqui ma do'yohɛ ngue hinguɪ sä da hnu, 'nɛ guehna ra xɛqui na p'ɛya ngue man'natho dí suphɛ na. ²⁴ I ja yø xɛqui ma do'yohɛ ngue di nɛqui, 'nɛ hinte man'na dí honɪ ngue ga japhɛ. Nuna Oja bi hoqui gätho ma do'yohɛ, 'nɛ bi 'yøt'e ngue man'na di muui'a ra xɛqui dí ɛmhmɛ ngue hinga njuani p'ɛ guɪ nɛqui. ²⁵ Janangue nuyá, hinga 'da'a n'nanni 'yo rá do'yo ra ja'i, sinoque gätho'ɛ yø xɛqui ja rá do'yo ra ja'i, n'na ngu n'na, di nhyonɪ. ²⁶ Nu'mø ngue di hyɛnna n'na xɛqui rá do'yo ra ja'i, gä rá do'yo ra ja'i di hyɛnnɪ. Nu'mø ja n'na ra xɛqui rá do'yo ra ja'i ngue hnu mansu, gä rá do'yo ra ja'i, gä di johya.

²⁷ A nuyá, guecju'a nnøpe ngue rá do'yo ra Cristo ya. N'na ngu n'naja, guecju'ɛ yø xɛqui n'youi p'ɛ ja rá do'yo'a. ²⁸ Njarbatho Oja ya, n'na ngu n'na yø 'yɛc'ɛɪ bi zãnbɪ ndana gue'a ra 'bɛfi da zã da 'yøt'e n'na ngu n'na. Rá mæditho, Oja bi unyø 'bɛfi'ɛ yø representante ra Cristo. Rá yoho, 'bɛhyø ja'i ngue bi t'unna 'bɛfi ngue da manna hya di bɛnnbabi ra Espíritu Santo ngue da ma. Rá hyu, i 'bɛhyø ja'i ngue bi t'unyø 'bɛfi ngue di nxãnbate rá hya Oja. I 'bɛhyø ja'i bi t'unyø 'bɛfi ngue øtyø milagro. I 'bɛhyø ja'i bi t'unyø 'bɛfi ngue da 'yøthe yø därkehi. A nuyá, i 'bɛhyø ja'i bi t'unyø 'bɛfi ngue fãxyø mmic'ɛiui. 'Nɛ i 'bɛhyø ja'i ngue bi

t'unyø 'bɛfi ngue dī m̄anda p'ɸ ja r̄a n̄ija. I 'b̄ahyø ja'ī ngue bi t'unyø 'bɛfi ngue d̄a nya'ɸ yø 'dan'yo hȳa h̄ingui p̄adi. ²⁹ Pɛ h̄inga to bi z̄ä ngue d̄a z̄ä d̄a 'yøtr̄a 'bɛfi ngue dr̄á representante r̄a Cristo. N̄i x̄inga to bi z̄ä n̄i ja'ī d̄a z̄ä d̄a 'yøtr̄a 'bɛfi ngue d̄a nya'ɸ yø hȳa di b̄ennbabi yø ja'ī r̄a Esp̄iritu Santo d̄a m̄a. 'N̄ɛ h̄inga'da gui t'untho yø 'bɛfi yø ja'ī ngue d̄a z̄ä d̄i nx̄ännbate r̄á hȳa Oja. 'N̄ɛ h̄inga'da gui t'untho yø 'bɛfi yø ja'ī ngue d̄a z̄ä d̄a 'yøtyø milagro. ³⁰ 'N̄ɛ h̄inga'da gui t'untho yø 'bɛfi yø ja'ī ngue d̄a z̄ä d̄a 'yøthe yø d̄ärquɛhi. 'N̄ɛ h̄inga'da gui t'untho yø 'bɛfi yø ja'ī ngue d̄a nya'ɸ yø 'dan'yo hȳa h̄ingui p̄adi. 'N̄ɛ h̄inga'da gui t'untho yø 'bɛfi yø ja'ī ngue d̄a z̄ä d̄a m̄a te ḡa mbøn'ɸ yø 'dan'yo hȳa i h̄ma. ³¹ Dam̄i neh̄u ngue Oja di 'da'ah̄u r̄á 'bɛfi nu'ã m̄a d̄atho t̄ate d̄i mūui. Pɛ n̄ugã, n̄una man'na r̄a hȳa t̄ate d̄i mūui ngue m̄i'da yø hȳa, gueh̄na d̄i nne ḡa x̄än'n̄ah̄u n̄aya.

13

¹ A n̄uyá, madague'a gdi p̄adi ḡdã nya'ɸ'ɸ yø hȳa yø 'dan'yo ja'ī, ogue gdi p̄adi ḡdã nya'ɸ'ɸ yø hȳa ḡa ȳa yø anxɛ, pɛ nu'mø h̄in d̄adi mah̄ma mm̄ic'ɛih̄u, ya h̄inte d̄adi mūh̄u. Nu m̄a hȳah̄u h̄inte d̄i mūui porque di coh̄mu tengutho r̄a t'ɛgui 'mø m̄a z̄ant'i, ogue tengutho r̄a xit'ɛgui di z̄antyø hȳuxi. ² Madague'a gdi p̄adi ḡdã nya'ah̄u'ɸ yø hȳa di b̄ennbabi r̄a Esp̄iritu Santo yø ja'ī d̄a m̄a, ogue gdi p̄ah̄m̄u ḡätho'ɸ yø hȳa x̄anh̄enni, ogue gdi t̄im̄h̄m̄u x̄andønho hanja'ɸ yø hȳa h̄ingui f̄adi hanja, ogue di ja x̄anho m̄a nt'ɛc'ɛih̄u, ast̄a ḡa ɛm̄ph̄u yø nyun̄i ngue d̄a 'uegue, dan̄i m̄pa n'na

nguadi, 'nɛ di nja, pɛ nu'mø hɪn dadi mahma mmic'ɛihɯ, ya hɪnte dadi muhɯ. ³ Madague'a ga dat'i gátho'a te dí pɛshɯ ngue ga unhnɯ te da zi yø hyoya, ogue asta ga n'unɪ ngue da ma nt'udɪ gahɯ, pɛ nu'mø hɪn dadi mahma mmic'ɛihɯ, ya hɪnte dadi muhɯ.

⁴ A nu ra ja'i ngue majuanɪ di mahrá mmic'ɛiui, guehna ra ja'i seti te sifi. Guehna ra ja'i ja rá yemmai. Guehna ra ja'i hɪngra zɛya. Guehna ra ja'i hɪndi 'yɛts'i hapɯ ya. ⁵ 'Nɛ di jammansu rá mmic'ɛiui. Hɪngui honse ra nho da m'mai, sinoque honnbabi ra nho yø mmic'ɛiui. 'Nɛ hɪngra cuɛ. I ja rá mpunnbi tengue t'ørpe. ⁶ Hɪndi johya 'mø nnu ngue øtra ts'oqui mi'da yø ja'i, sinoque di johya 'mø nnu ngue njuantho ga 'yo yø ja'i. ⁷ Nu'mø di mahrá mmic'ɛiui n'na, ya di siguetho di madi madague'a hɪngui ho te ørpabi. Zant'a embra mmɛi ngue xanho te øtra mmic'ɛiui, porque hɪngui nne da hyɛp'ɯ'a gui madi. I tø'mi ngue di n'yo rá mmɛi rá mmic'ɛiui 'mø ngue hɪnga gue'a øt'e.

⁸ A nuyá, nu'a ngue ga mahma mmic'ɛihɯ, i jatho ngue hɪnha rá nɛgui ga mahmɯ. Pɛ nuya yø 'bɛfi bi 'dajɯ Oja, di njap'ɯ rá nɛgui ya. Porque da 'yɛhra pa ngue ra Espíritu Santo ya hɪnnɪ mantho di bennba yø ja'i ra hya da ma. Da 'yɛhra pa ngue ra Espíritu Santo ya hɪnnɪ mantho da japyø ja'i da nya yø 'dan'yo hya. Da 'yɛhra pa ngue ra Espíritu Santo ya hɪnnɪ mantho ngue ja da xannbabi yø ja'i'ɯ yø hya xanhɛnnɪ. ⁹ A nuyá, majuanɪ ngue hɪnga gátho dí pahmɯ hanja yø hya. Porque Oja hɪngui udɪ gátho'a te ra hya i ja. ¹⁰ Pɛ da 'yɛhra pa ngue gáthogahɯ ga pahmɯ xanho hanja ra hya.

Nu'u yø pa'u, ya himma hyoni ngue di m'mahyø ja'i da xännba ra hya yø mmi'yεc'eiui.

¹¹ A nu'mø mará ngüεgui, dí mmanyø hya ga nya yø basi. Nu mā n'yomfēni mi ja, tengutho yø n'yomfēni yø basi. Pε nuyá, ya dá ndan'yohu ya, ya bi gop'u'u yø hya xtá mangá 'mø mará ngüεgui.

¹² Nuyá, nup'u ga mbεmma mmui hanja ra hya ya, εntho tengutho 'mø di hεtra hyε, hīndi nεqui xanho hanja gātho yø hya. Pε da 'yεhra pa ngue ga nnurpahu rá hmi ra Cristo. Ya ja ga pahmu p'u xanho hanja ra hya p'uya. A nuyá, zits'utho dí pahmu hanja ra hya ya, pε nu'u yø pa'u, ya ga pahmu xandønhø gātho hanja, tengutho Oja i pacju xandønhø'a.

¹³ Janangue ja ua ya hyu yø hya zant'a ja ts'editho ngue ga øthu. Ja ts'editho ngue zant'a ga εc'eiuh Oja. Ja ts'editho ngue zant'a ga εmhmu ngue di nja'a te mman'Oja. 'Nε ja ts'editho ngue zant'a ga mahma mmic'eiuh. Pε nuna mā datho di muui ya hyu yø hya ya, gue'a ngue zant'a ga mahma mmic'eiuh.

14

¹ Dami ja ndummui ngue guí mahni mmic'eiui n'na ngu n'na'ahu. Nuna Oja, 'dama 'dan'yo yø 'befi i ja, pε dami ne ngue da zä gui 'yørpahu rá 'befi Oja. 'Nε mā datho dami nehmu ngue di m'mahyø ja'i ngue ya dyø 'befitho'a ngue da manna hya di bεnnba Oja. ² Porque nu'mø 'buhra ja'i ngue ga ya'u yø hya hingui fadi, ya hingyø ja'i'u nzofo, porque hinjongui øde te ga ya. Hīnda hønse Oja padī tema hya mmanna ja'i. Porque ra Espiritu

Santo di ha_{tr}a ts'edi di be_{nn}bi te da ma, pe hinjongui pa_{di} te ga mbønyø hya i mma. ³ Pe nu ra ja'i ngue di be_{nn}ba_{bi} Oja ra hya ja ngue da xihyø ja'i, gue'u yø ja'i nzofo para ngue di zacyø nt'ec'ei yø ja'i. Di ha_{tr}a ts'edi yø ja'i na ra hya øde hma, 'ne hurpa_{bi} yø mmæi. ⁴ A nuya yø ja'i ga ya yø 'dan'yo hya, guehya hinjongui øde te ga ya, sinoque pa_se hanja'a ra hya mma. Pe nu ra ja'i ngue di be_{nn}ba_{bi} Oja na ra hya da xihyø ja'i, nuya yø ja'i di mpeti, di japi ngue da di_{ny}ø mmæi yø ja'i na ra hya xifi.

⁵ Mahotho 'mø ngue gätho di sä gdi nya_hu yø 'dan'yo hya hingui fa_{di}. Pe ma datho di nnegä ngue di be_n'na_hu Oja'a te ra hya gui xih_mu yø ja'i. Porque man'na xanho ngue da 'yøde xanho yø ja'i'a te ra hya gui mmam_hmu, hinda gue'a ngue gdi nya_hu n'na ra hya ngue hingui øhyø ja'i. Xquet'a xanho, pe gue'mø 'bup'u te'o da zä da ma te ga mbønna hya da hma. Janangue gätho yø ja'i di 'bup'u da di_{ny}ø mmæi hanja ra hya. ⁶ Ague ma zi cu'ah_u, xi'mø ga mmagä p'u ngue ga xän'na_hu ra hya, 'ne gdä zo'ah_u yø hya hingui øhm_u, indana ra hya gui 'yēt'ammæih_u 'mø? Pe nu'mø gdä zo'ah_u'a te ra hya gni ya_hu, ya da di_{ni} xanho ni mmæih_u hanja ra hya 'mø. Ya gui pa_hmu hanja'a ra hya di be_{nn}ga_{gui} Oja ga mmam_p'uya, guehna ra hya da zä ga xän'na_hu na.

⁷ Ya gui nnu_hu, nu'mø ya ra corneta ximmi ya ra 'bida, nu'mø hinda ntinyø hya, ya hingui fa_{di} tema so i ja. ⁸ Nup'u ja n'na ra tunhni ya, nu'a pixtra corneta 'mø hingui pa_{di} da mixt'i, aha ya ra corneta, hinte ni bøntho. Porque hinda nsä yø ja'i ngue di nja ra tunhni. ⁹ Gui njath_u p'uya,

nu'mø h̄ingui øhyø ja'i'a ra hya gni yah̄u, ¿hague da mbahyø ja'i'a ra hya guí mmamhm̄u 'mø? aha gadi yahnīh̄u, h̄injongui øde te guí mmamhm̄u. ¹⁰ Nuua ja ra ximh̄ai, mandøngu dyø hya ja ua ngue ga ya yø ja'i. Pɛ ḡatho'u yø hya ga ya yø ja'i, ja te ga mbøni. ¹¹ A nuyá, nu'mø toni ja'i da zoqui, 'nɛ ga ya ra hya h̄indí øde, ya tengutho 'mø da ndø yap'utho rá h̄ai'a nzoqui, porque h̄inda zä gdá nya'be'a te ra hya ga ya ra ja'i. ¹² Nugä dí padí ngue εmmei guí nne di ha'ah̄u ra ts'edi ra Espíritu Santo ngue da zä gui 'yørpah̄u rá 'bɛfi Oja. Pɛ dami neh̄u ngue nu'a ra 'bɛfi gui 'yøth̄u, da gue'a ra 'bɛfi ma datho da 'yørpabi ra nho ni mmi'yɛc'ɛih̄u gui 'yøth̄u.

¹³ Nu to nne da nya yø hya ngue h̄ingui øhyø ja'i, da 'yápra mate Oja ngue da zä da xihyø mmic'ɛiui te ga mbønna hya da ma. ¹⁴ Porque nu'mø dí mmat'Oja 'nɛ h̄ingui øhyø ja'i'a te ra hya nna mat'Oja, nuua ja ma mm̄ai dí padí ngue dí mmat'Oja, pɛ nuyá yø hya dí mma, ya h̄in tem̄a nho da 'yørpabi yø ja'i. ¹⁵ ¿Ndana gue'a ja ngue ga øt'ä ya 'mø? I ja ngue ga mmat'Oja co ḡatho ma mm̄ai, pɛ guehya yø hya øhyø ja'i gdá mat'Oja. I ja ngue ga tutyø alabansa co ḡatho ma mm̄ai, pɛ da gue'u yø alabansa ngue øhyø ja'i yø hya i mma. ¹⁶ Nu'mø gadi ja mammadih̄u Oja, 'nɛ'mø h̄injongui øde tem̄a hya guí mmamhm̄u, nu ra ja'i øts'e te guí mmamhm̄u, ya h̄ingui padí te ga mbønna hya. Ya h̄ingui sä da 'yɛnna ja'i da ngut'atho. ¹⁷ Madague'a ngue mazi hotho ha gni ja mammadih̄u Oja, pɛ nu'mø ngue h̄ingui øhyø ja'i'a ra hya gni ja mammadih̄u Oja, ya h̄in tem̄a ntho ørpabi yø ja'i ra hya øde.

18 Nūgä dadi ja mammadi Oja ngue mits'ua xangu yø 'dan'yo hya dí padi gdá nyagá ngue'ahua. 19 Pɛ nup'ua di mpeti yø ja'i, nūgä dí nnu manho ngue hōndi cut'atho yø hya ga xānbabi yø ja'i, pɛ da gue'ua yø hya øhyø ja'i gdá nya, hinda gue'a ngue ga mmangä 'dɛt'a mahuahī yø hya ngue hinguī pahyø ja'i te ga mbøni.

20 Ague mā zi cu'ahua, 'yoni mantho guí øthu tengutho yø basi ngue zits'ua dyø n'yomfɛni i ja. Pɛ xanho ngue guí cohma tengutho yø basi ngue hinguī ngu ra nts'o padi, guī njathua p'uya. Pɛ ya gyø daja'ihua, dami 'yøt'e ngue ya ja xanho ni n'yomfɛnihua ya. 21 Nup'ua ja ra libro ngue rá ley, Oja i ɛna: “Nūya yø ja'i ngue yø mmejmahya, ga japi ngue di ts'ofø conyø hya ga ya yø 'dan'yo ja'i. Pɛ madague'a di ts'ofø conyø 'dan'yo hya, ngutho hinda 'yørcagui masu”, ɛn'Oja. 22 Janangue nuna Oja, nu'mø nzohyø ja'i conyø hya hinguī fadi, gue'a ra hmɛya'a ngue hingyø 'yɛc'ɛi yø ja'i ts'ofø, sinoque yø mmejmahyatho. Pɛ nu'mø nzo Oja yø ja'i conna hya di bɛnnbabi yø pøngahya da ma, gue'a ra hmɛya'a ngue ya yø 'yɛc'ɛi yø ja'i nzofo.

23 A nu'mø ngue n'narbu xá mpeti yø 'yɛc'ɛi, 'nɛ'mø gä ga ya yø 'dan'yo hya ngue hinga nt'øde te ga ya, xi'mø bi yut'a n'na ra ja'i hingra 'yɛc'ɛi 'nɛ hinguī pahyø 'dan'yo hya ga ya yø ja'i, uanguī da 'yɛmbi ngue loco yø ja'i di yahni. 24 Pɛ nu'mø nne di nya n'na ra 'yɛc'ɛi ngue da manna hya di bɛnnbabi Oja da ma, 'nɛ da nya ra hya ga ya yø ja'i, xi'mø bi yut'a n'na ra ja'i hingra 'yɛc'ɛi 'nɛ hinguī padi hanja ra nt'ɛc'ɛi, ra ja'i da dinná mmui ngue ja rá ts'oqui co nu'a te ra hya da 'yøde. 25 Di n'yo rá mmui ra ja'i

ngue Oja i padī xanho te gāma hya mbemp'u ja rá mmui. Di ndantyøhmū p'uya ngue da danne Oja. Da 'yεna: “Majuani ngue gue'a Oja n'youi ua ha di mpeti yø ja'i 'bucua”, da 'yεna.

-----
 26 Ague mā zi cū'ahū, nup'u ha gadi mpetihū ya, i 'bui to nne da dūtyø salmo, i 'bui to nne di nxännbate rá hya Oja, i 'bui to nne da manna hya di bennbabi Oja, i 'bui to i nne da nya yø hya ngue hinga nt'øde, i 'bui to da zä da mā te ga mbønyø 'dan'yo hya hinga nt'øde. Pε nu te gāma hya guī nne guī mmamhū, guī mmamhū'u yø hya di hatra ts'edi yø ja'i. 27 A nu'mø te'o ga ya ra 'dan'yo hya hinga nt'øde, ya hondi yo nc'ei ogue hyu nc'ei di nya. Pε 'da mi'datho di nya. 'Nε netho ngue di 'bui te'o da xihyø ja'i teni bøn'u yø hya da hma. 28 A nu'mø ngue hinjo'o p'u to di thocra hya, man'na xanho ngue 'yo di nzohyø ja'i'a n'nan'yo ra hya ga ya. Porque hincjongui øde te ga ya. Sinoque n'na ngu n'na di nyasεui Oja p'u ja yø mmui.

29 Xquet'a ngut'a ya, nu te'o nne da xihyø ja'i'u yø hya di bennbabi Oja da mā, di nya yonc'ei ogue hyu nc'ei. Mi'da yø ja'i p'uya, da hyacra güenda ngue'mø majuanī Oja di bennbabi ra hya manna ja'i ogue hin'na. 30 Nu'mø ngue 'bup'u man'na ra ja'i nne da xihyø ja'i ra hya di bennbabi Oja da mā, di nsäya'a ya p'uya, di japi di nya man'na nc'ei nne di nya. 31 Gätho'ahū, nu to nne da xihyø ja'i ra hya di bennbabi Oja da mā, 'da mi'da di nya. Janangue nu'u yø ja'i øxra hya da hma, da dinyø mmui hanja ra hya, gue'a di hya ra ts'edi'a. 32 Nu te'o nne da xihyø ja'i'a te ra hya di bennbabi Oja da mā, da

dø'mi mēnte dā zā dī nya. ³³ Porque Oja hinguí nnepe ngue 'da di yahnitho yø ja'i p'ua ha ja ra hya.

Nu'a te ør'mi'da yø 'yεc'ei mi'da yø hnini, dangua gui 'yøthua. ³⁴ Porque yø xisu hinguí sã ngue dī nyap'ua ha dī mpeti yø 'yεc'ei. Porque yø xisu hin'yu ra nt'edi ngue dā gue'ua di opan'yu ra hya yø ja'i'ua. Sinoque yø n'yoh'ua i ja ngue dī m'met'o tengutho ra hya mmamp'ua ja rá ley Oja. ³⁵ Nu'mø ja tema hya nne dā 'yänna n'na ra xisu, dā 'yänna damme p'ua ja rá ngu. Porque hīndi nejmanho ngue ra xisu dī nyap'ua ha dī mpeti yø 'yεc'ei.

³⁶ Mahsä mi 'yεna ngue dā zā guí sänse te gui 'yøthua. Porque hingo gá damhma rá hya Oja, sinoque m'mefatho bi zønna hya p'ua guí 'buhma.

³⁷ Nu'mø toni ja'i dā 'yεna ngue di bennbabi Oja ra hya ja ngue dā mā, ogue to dā 'yεna ngue n'youi ra Espiritu Santo, dā badi ngue nuya yø hya dí xi'ahua, gue'a Oja di 'bejpasegui te dí mma. ³⁸ A nu'mø toni ja'i dā 'yengui ngue hinga gue'a ra hya dí mma, dā gue'a to mman'a p'uya xquet'a hinguí ja ngue dā t'embī ngue gue'a ra hya mma.

³⁹ Ague mā zi cu'ahua, dami nehua ya ngue guesε Oja di ben'nahua ra hya gui xihma yø ja'i. A nu'ua yø ja'i gā ya yø 'dan'yo hya, dami unhna ra nt'edi ngue dī nya. ⁴⁰ Pε dā 'yo ni 'yu'a te gāma hya guí mmahma, mazihotho gdi mamhma ra hya.

15

¹ A nuya mā zi cu'ahua, man'nan'yo mi 'yøt'e ngue guí pumbenihua nā ra hoga 'da'yo hya dá xi'ahua ya. Ya gá nu manhohua nā ra hya nā, 'nε guehna gā dū ni nt'εc'eihua naya. ² Nu'mø ngue hinguí hyehmup'ua

na ra hya naya, gue'mø ngue hinga xøts'etho gni 'yεc'εihε na ra hya 'mø, guehna ra hya di nyanni tehε na.

³ Nuna ra hya bi siqui, guehna ra hya rá mūditho dá xän'nahε na. Guehna ra hya na ngue bi du ra Cristo ngue bi hoga ma ts'oquihε. Ya bi nja na te ra hya nt'ot'i p'ε ja ra Maca Libro. ⁴ Mi du ra Cristo, bi ma nt'ägui. Pε bi bεnnate'a rá hyu pa. Ya mahømbi nja ra hya nt'ot'i p'ε ja ra Maca Libro. ⁵ Mi bεnnate ra Cristo, bi nu ra Bεdu ngue ya 'bεi mahøn'a. M'mεfa p'εya, bi nu gätho'ε mī'da yø representante ra Cristo. ⁶ Man'na ra pa p'εya, tho'i cat'a ciento'ε ma cuhε bi nnuui ra Cristo mahøn'a. 'Nε xangu tobe 'bεtho ya, xinxε ndu 'da. ⁷ M'mεfa p'εya, bi nu ra Jacobo. Man'na ra pa p'εya, gätho'ε yø representante bi nu mahøn'a.

⁸ Mi nu ra Cristo ya to gä bi nu, ya dá nthεε'be p'ε rá nzεqui. Pε nugui, man'natho hinga njuanigui. ⁹ Porque guecä mits'ε hinga njuanigä ngue gätho mī'da yø representante ra Cristo. A nugui, ya ra matetho bi 'yøt'Oja ngue bi 'dajma 'bεfi ngue rá representantegui, porque nugui xtá sacä ya yø ja'í Oja. ¹⁰ Pε Oja bi 'yøtra mate ngue bi 'dacrä 'bεfi di pεhya, 'nε hinga sərbεtho'a rá mate bi 'daqui. Porque man'na xangu ra 'bεfi dí øt'a ngue gätho'ε mī'da yø representante ra Cristo. Pε nuna ra 'bεfi na, hingo dadi jasεgä na, sinoque ørcagui ra mate Oja ngue faxqui te dí øt'e. ¹¹ A nuyá, nu'mø gueque xangu ra 'bεfi dí øt'e, oque go gue'ε mī'da xangu ra 'bεfi bi 'yøt'e, pε nuna ra hya dí mmangähe, 'da'igu na. 'Nε guehna ra hya gui εc'εihε na ya.

-----
 12 A nuyá, gä 'da'igu dí mmangähe ya ngue bi du ra Cristo 'nɛ bi bɛnnate. ¿Pɛ hanja ngue guí ɛmhmɛ ngue hĩndi bɛnnate yø ánima? 13 A nu'mø ngue majuanĩ guí mmamhmɛ ngue hĩndi bɛnnate yø ánima ya, ¿hanja ngue bi zä bi bɛnnate ra Cristo 'mø? 14 A nu'mø ngue himma juani bi bɛnnate ra Cristo, ya hĩnte ni bøntho na ra hoga 'da'yo hya dí mmangähe 'mø. Da guehni nt'ɛc'ɛihɛ p'uya, xquet'a hĩnte ni bøntho 'mø. 15 Ya ra fɛhni dí mmangähe 'mø ngue dí xi'ahɛ te bi 'yøt'Oja. Porque dí xi'ahɛ ngue Oja bi japi bi bɛnnate ra Cristo 'mø mi du. A nu'mø ngue himma juani di bɛnnate yø ánima ya, ya himma juani ngue Oja bi japi bi bɛnnate ra Cristo 'mø. 16 Xi'mø ngue hĩndi bɛnnate yø ánima ya, ya xmama bi du ra Cristo 'mø. 17 Xi'mø ngue ra Cristo himbi bɛnnate, nuna ni nt'ɛc'ɛihɛ i ja, ya hĩnte ni bøntho. Porque hinga njut'itho ni ts'oquihɛ 'mø. 18 Nu'mø ngue ngu'a ya, nu'ɛ to ya xa ndu, madague'a bi 'yɛc'ɛi ra Cristo, pɛ xquet'a 'nɛ'ɛ di m'mɛ'ɛ. 19 Nu'mø ngue hĩnte ni bøntho ngue dá ɛc'ɛihɛ ra Cristo mente ra pa dá m'muhmɛ, ya man'natho huɛcatejɛ 'mø ngue gätho mi'da yø ja'i.

20 Pɛ majuanĩ dí xi'ahɛ ngue nu'mø mi du ra Cristo, bi bɛnnate. Co nuna ra hya naya, dí haxa njuani ngue gätho yø ánima xa ndu jatho ngue di bɛnnate m'mɛfa. 21 Nu'a ra ts'oqui bi 'yøtra Adán, ja bá fɛp'ɛ ngue bi du yø ja'i ua ja ra ximhäi. Pɛ xquet'a nu'a i bɛnnate ra Cristo 'mø mi du, go bá jɛtra 'yu'a ngue jatho di bɛnnate yø ánima. 22 Ra Adán, rá 'yɛ'a ngue gäthogahɛ, gätho ja ngue ga tuhɛ. Pɛ nu to gätho ɛc'ɛi ra Cristo ya, ja ngue di bɛnnate. 23 N'na ngu n'na bá n'youi ra pa p'ɛ

ngue di bennate. Rá mæditho bi bennate ra Cristo, m'mefa p'uya, nu'mø bá ehra Cristo, nu te'o gä xa 'yεc'ei, gä di bennate. ²⁴ Nu'mø gue bi dapi gätho yø nsuiui, nu'u ena gue ja yø ts'edi gue di mmandase, gä di ts'onnbabi yø hya, ya gue'a ra pa rá nzeGUI'a p'uya. Nuna Oja rá Papá, di dāprá cargo p'uya gue di ndast'abi. ²⁵ Porque ra Cristo jatho gue gue'a di ndast'abi'a asta gue'mø da 'yøt'a Oja gue da dapi gätho yø nsuiui. ²⁶ Nu'a rá nsuiui rá nzeGUITHO da dapi, gue'a ra ndate i ja'a, porque ya h̄injon da du. ²⁷ Nuna Oja bi unná cargo ra Cristo gue gä go di manda te gä ja na. Pε nuyá, h̄inguĩ nne da ma gue ra Cristo di manda rá Papá, porque go gue'a rá Papá bi unná cargo ra Cristo gue di manda te gä i ja. ²⁸ Da zønna pa gue da dahra Cristo gue di manda te gä ja. Ra Cristo p'uya, nu'a rá Papá bi unna cargo gue di manda te gä ja, di dāpi gue di mandase, ya guesε Oja di manda te gä ja p'uya.

²⁹ I ja man'na ra hya dí nne ga xi'ahya ya. I 'bu i'da yø ja'i gue nyondi i nxixya gue di pørpabi yø ánima h̄imb̄i nxixya hante gue da du. A nuyá, xi'mø enyø ja'i gue h̄indi bennate yø ánima, ¿hanja gue nxixya yø ja'i gue di pørpabi yø ánima tengutho 'mø xtí nxixya hante gue da du 'mø?

³⁰ ¿Hanja gue hangu ra pa dí engä ma te 'mø gue h̄indi bennate yø ánima 'mø? ³¹ Porque n'na pa ngu n'na pa ja gue da hyo gyø ja'i. Ague ma zi cu'ahya, høntho dí xi'ahya na ra hya na, porque majuani gue ja gampähä gue n'na ngu n'najya, gä di n'yohya ra Hmu Jesucristo. ³² Nup'ya ja ra h̄ini Efeso, xandøngu ra n'ya dá sägä p'ya, porque ena yø

zate yø ja'i da njun'me. A nuyá, xi'mø ngue h̄indi b̄ennate yø ánima ya, ¿teni 'bɛ'a dí taha ngue te dí øt'ä 'mø? Man'na xanho ngue ga ɛna: “Ma ga nsännigo ya, ga mm̄i ga si te xtá t̄ini. Porque ni xudi ga tu”, ga ɛna.

³³ 'Yo gadi nhyɛgui ngue to da hyä'ah̄. Porque nu'mø gadi nsixh̄'̄ yø ja'i xants'o ga 'yo, di ts'on'natho'a te ra nho gn̄i 'yoh̄'̄. ³⁴ 'Yo ma'bēdi ni mm̄ih̄. Dam̄i hyaxh̄ ra 'yu njuantho, mam̄i 'yøth̄ ra ts'oqui. Porque 'b̄a i'da ngue tobe h̄ingui pah̄m̄ Oja. Dí mm̄angä na ra hyä na n'namhma ngue guí p̄ɛs'n̄isäh̄.

-----

³⁵ Rá nzɛgui 'b̄a i'da nne ngue da 'yørca ra nt'änni ya, da 'yɛngui: “¿Ha di njap'̄ di b̄ennate yø ánima? ¿Tengu da gohyø do'yo 'mø bi b̄ennate?” da 'yɛngui. ³⁶ Gue'a ra ja'i ngue ma'bēdi rá mm̄i da 'yänni tengu na ra hyä na. Ya guí nnuh̄ 'mø bi ma nthuh̄ n'na ra hmudä, i 'ya rá do'yo ra hmudä, nu'a rá mm̄i ra hmudä p'̄ya da b̄øts'e. ³⁷ Nu'mø bi ma nthuh̄ ra hmudä, ogue ra trigo, ogue ja te man'na mā hmudä, h̄inga tengu nja ra hmudä da thuh̄ da ngut'atho 'mø bi b̄øts'e. Sinoque ya n'nan'yo rá do'yo 'mø bi b̄øts'e. ³⁸ N'na ngu n'na yø hmudä 'mø bi ma nthuh̄, nu te nne Oja ngue da gohrä do'yo n'na ngu n'na yø hmudä, gue'a di jap'a.

³⁹ Gätho yø cosa ngue ja yø do'yo, h̄inga 'da'igu yø do'yo. Nu rá do'yo ra ja'i h̄inga 'da'iguui rá do'yo yø zu'ɛ. 'Dama 'dan'yo yø do'yo i ja, n'nan'yo rá do'yo yø ts'int's'̄, ndan'yo rá do'yo yø hua.

40 Njarbatho te bí ja mahets'i ya. N'nan'yo gui nequi yø do'yo nguep'u gui nequi yø do'yo ya te ja ua ja ra häi. Nu'u bí ja mahets'i, n'nan'yo gui nejmanho ngue'a te gui nejmanho ya ja ua ja ra häi. 41 N'nan'yo gui yotra hyadi ngue'a gui yotra zana. Xquet'a njarbatho yø sø ya, nu'a te gui yot'i 'da yø sø hinga 'da'iguui yø nyot'i mi'da yø sø.

42 Nu'mø ra pa daní bennate ma do'yohu, n'nan'yo da gohi, ya hinda ngu'a tengutho ja ya. 'Ne ya hinda zä da du 'mø bi bennate. 43 Xants'o rá do'yo ra ja'i 'mø bi t'ägui. Nu'mø bi bennate p'uya, ya di nejmanho rá do'yo. Hinguí nzaqui ra ja'i 'mø bi t'ägui, pe nu'mø bi bennate, ya xanzaqui. 44 Nu ma do'yohu ja ua ja ra ximhäi da ma nt'ägui. Pe nu'mø daní bennate p'uya, ya hinma nzä ngue da du. Porque ja rá do'yo ra ja'i ngue da du, xindi nja rá do'yo ra ja'i ngue hinda du.

45 I mmamp'u ja ra Maca Libro ngue ena: “Nuna ra Adán, ra mædi ja'i bi m'mæi, Oja bi hoqui 'ne bi japi ngue bi nja rá te”, i ena. Pe nuna ra Cristo bi m'mæ'a m'mæfa, ya hinga ja'itho na, guehna da zä di unna 'da'yo te yø ja'i na. 46 Rá mædi, bi nja ma do'yohu ngue da du. M'mæfa p'uya, di nja ma do'yohu ngue hinda du. 47 Nuna rá mædi ra ja'i bi m'mæi, ra häi rá do'yo 'mø mi ma mahoqui na. Pe nuna rá yoho ra ja'i bi m'mæ'a m'mæfa, gue'a ra Cristo bi 'ye mahets'i na. 48 Gätho yø ja'i 'bu'a nximhäi i ja yø do'yo tengutho rá do'yo na ra ja'i rá mædi bi m'mæi ngue ra häi rá do'yo. Pe nu'u yø ja'i di ma mahets'i, di nja yø do'yo tengutho rá do'yo'a bí 'ye mahets'i. 49 A nuju, i ja ma do'yohu tengutho rá do'yo ra Adán. Pe m'mæfa, xquet'a di nja ma

do'yoh_u tengutho rá do'yo rá Cristo bí 'yε mahets'i.

⁵⁰ Ague mā zi cu'ah_u, dí nne ga xi'ah_u ya, nuna mā do'yoh_u n'youi rá ji, hinda zā dí m'mup'u ha dí mānda Oja nā. Porque nuna mā do'yoh_u hinguí zai, ya hinda zā dí m'mai para zantho nā. ⁵¹ Pε dí nne ngue ga xi'ah_u n'na rá hya hinguí fadi hanja. A nu_u ya, hinga gátho ga tuh_u, pε gā dā ma mapādi mā do'yoh_u, n'nan'yo dā gohi. ⁵² Tengutho gui ts'antrá dā rá ja'i, n'na zihmantho dí njarbutho'a te ja ngue dí nja. Nu rá pa ngue rá nze_ugui, dā t'ode ngue dí nya rá corneta. Nu'mø bi nya'a p'uya, nu'u xandu, di bennate ngue dí m'mai para zantho. Pε nu'u yø ja'i di 'butho'a rá pa'a, dā ma mapādithobi yø do'yo. ⁵³ Porque mā do'yoh_u hinguí zai, jatho ngue dí mpādi, dā gohi ngue dí nzai. A nuyá, nuna mā do'yoh_u ja ngue dā du. Nu'mø bi zā bi mpādi, ya hinda du. ⁵⁴ Nuna mā do'yoh_u i tu, bi zā bi mpādi, para zantho dí nja mā 'do'yoh_u. Ya dí nja'a te mmamp'u ja rá Maca Libro ngue εna: “Nu rá ndate i ja, dí m'mehrá ts'edi, porque dā thapi. ⁵⁵ Ya hinda zā dā hyoj_u rá ndate. Porque hinha dā zā dí ntate ngue dā hyoj_u”, i εnna hya. ⁵⁶ I ja rá ts'edi rá ndate ngue ho yø ja'i porque ja yø ts'oqui yø ja'i. 'Nε i mmanā ley ngue dí njapra castigo rá ts'oqui. ⁵⁷ Pε janjuaní dadi ja mammadi Oja ngue mi zā mā εc'εi mā Hmuh_u Jesucristo, gue'a bi 'yøt'e ngue dá taph_u rá ndate'a.

⁵⁸ Janangue nuya mā zi cu'ah_u, ga dah_u xandønho. 'Yo guí hεhm_u nā mā nt'εc'εih_u i ja. 'Yo guí säyah_u ya, zant'a dami 'yørpah_u rá 'befi rá Hmu. Ya guí pahm_u ngue nuna rá 'befi rá Hmu dí ørpah_u hinga särbutho dadi mpehm_u.

16

¹ Nu'a ra mɛnyu ja ngue gui pɛthɐ para ngue gui unhnɐ mɐ cɯhɐ rɔ́ m'mɐ'a n'nanni, dami 'yøthɐ tengutho ra hya dá xicä yø 'yɛc'ɛi rɔ́ m'mɐp'ɐ ja ra häi Galacia. ² Nu'mø gá mpɛtihɐ'a ndomingo, n'na ndi ngu n'na ndi guí mpɛtihɐ, n'na ngu n'na yø 'yɛc'ɛi da hyaxi zi algo ra mɛnyu ngue ra ofrenda para ngue da ma m'mɛts'i. Janangue nu'mø dá magä p'ɐ guí 'bɐhmɐ, hinga ja gui pɛthɐ ra mɛnyu. Ya xqui 'uecjɐ zihangu'a tengue xa nzɛt'a ni ts'edi xcá tahmɐ. ³ Nu'mø dá magä p'ɐ, ya xqui huanhnɐ yø n'yohɐ gá ɛt'ä ngue da ma Jerusalén, di dá ra mɛnyu. 'Nɛ gá unna carta da gats'i ngue daní dá. ⁴ A nu'mø da zä ngue 'nɛqui gá mma, 'da gdá mɛgä'be'ɐ yø n'yohɐ da ma p'ɐya.

-----

⁵ Nu'mø dá nɛxä ua ngue gani mpagä p'ɐ ja ra häi Macedonia, m'mɛfa p'ɐya gá thogui gani mpap'ɐ Corinto guí 'bɐhmɐ. ⁶ Xamhmatho da zä ngue gá m'mɛcä p'ɐ njammí pa. A nu'mø da zä, ja gá m'mɐp'ɐ mɛnte gá di thohyø sɛ'ye. Ya da zä guí fäxçahɐ te gá honi ha gani mpa 'mø dá thogui. ⁷ Hindí nne ngue gá thocho 'mø dá map'ɐ guí 'bɐhmɐ. Da ne Oja ngue da zä gá m'mɛcä p'ɐ njammí pa. ⁸ Pɛ nuýá, dí nne gá m'mɛcua Efeso mɛnte da zønna pa ngue ra ngo Pentecostés. ⁹ Porque nuua Efeso säp'ɐ gá mmangä xanho ra hya ua madague'a xangu to sɛqui.

¹⁰ Nu'mø bi map'ɐ guí 'bɐhmɐ na ra Timoteo, dami 'yørpahɐ masu, porque nuna xquet'a ørpabi rá 'bɛfi ra Hmu tengutho ra 'bɛfi dí øt'ä. ¹¹ Nuna

ra Timoteo, dami nu mansuh na. A nu'mø bá pengui ngue da zøcua dí 'bui, guá fäxh'a te di zøcua. Porque dí tømí ngue da zøcua ha dí 'bui, da gue'ua ma cuh na n'youi dí tømí ngue da zøcua.

¹² A nuna ma cuh na Apolos, dá xicã na ngue 'da xtí mähä'ua ma cuh bi ma da nu'ah. Pe himbi ne bi ma. A nuyá, xamhmatho da bongui ngue da map'ua ya.

-----
¹³ Dá 'yo ni 'yu te gui 'yøth. Dami 'yøt'e ngue du ni nt'εc'εih. Dami hyah nzammui n'na ngu n'na.
¹⁴ Nu'a te gä i ja ngue gui 'yøth, to bi zä ma ja'i, gä guí mahm.

¹⁵ Ague ma zi cu'ah, nu'mø rá mudi mambá hmanna hoga 'da'yo hya p'ua ja ra häi Acaya guí 'buhm, guí pahm ngue nuna ra Estéfanos co gätho'ua 'bup'ua ja rá ngu na, guehya rá maditho bi 'yεc'εi na ra hya na. 'Nε guehya janjuaní ngue ho yø mmui ngue fäxyø cu ya. ¹⁶ Dí nnegä ya ngue nu'a te ra hya mmanya dí xi'ah ya, dami 'yεc'εih. Da gue'ua m'ida di mpefi ngue mmanna hya, 'nε da 'yøt'ah ra nho na ra hya i mma, dami 'yεc'εih te mma.

¹⁷ Janjuaní dadi johya ngue bi zøcua ya ni mmenguh na Estéfanos, bá n'youi ra Fortunato, conna Acaico. Porque hinguí sä guí zenguagah ngue yap'atho ni nguh. Pe ya bi zøcua ya ma cuh ngue bi zenguagui, εntho gá søseh ua ngue gá zenguagah. ¹⁸ Janjuaní ngue di hacra ts'edi 'mø mī zøhø, tengutho gui ha'ah na ts'edi. Dami pahm ngue nuya yø n'yoh na njar'ua ngue di hatra ts'edi yø ja'i, dami nu mansuh na ya.

19 Nuyá yø 'yɛc'ɛi 'bui gä rä häi Asia, gä di zengua'ah̄. Nuyá di zengua'ah̄, guehna rä Aquila 'nɛhra Priscila, da guehya yø ja'i di mpeti p'ya ja yø ngu ya p'ya di zengua'ah̄. Porque n'nat'a mā Hm̄u dí ɛc'ɛih̄. 20 I pɛn'nah̄ rä nzengua gätho ya mā cūh̄ 'bɛcua. Gätho mā zengua n'na ngu n'na'ah̄.

21 Nügä drä Pablo dadi cuatä mā thuh̄ nā rä carta ja ua ngue dadi zengua'ah̄.

22 A nuyá, nū'mø toni ja'i ngue h̄indi mā'a mā Hm̄uh̄ Jesucristo, guehna rä ja'i da ma rä castigo nā. Da ne'a rä Hm̄u ngue da ɛh̄ɛ.

23 Nū'a mā Hm̄uh̄ Jesucristo da ne ngue di jap'ah̄. 24 Nū to gätho di ɛc'ɛih̄ rä Jesucristo, dí pɛnnbabi rä hya ngue dadi mādi. Da ngut'atho.

Ja ua ra 'da'yo cohi bi gomi Oja yø ja'i
New Testament in Otomi, Tenango (MX:otn:Otomi,
Tenango)

copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Tenango

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomí, Tenango [otn], Mexico

Copyright Information

© 1975, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Tenango

© 1975, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
dd38228d-a3b1-5d0f-91ce-4040e165ce0f